

Logotyp	Nazwa instytucji Muzeum Ustrońskie	
Tytuł jednostki / publikacji / fotografii „Od wyzwolenia do zjednoczenia. Działalność organizacji młodzieżowych w Cieszyńskim w latach 1945-1948”		
Ilość stron oryginału 69	Ilość skanów 71	Liczba plików publikacji 71
Autor Kazimierz Raszka	Wydawnictwo / zakład fotograficzny Rejonowa Komisja Historyczna ds.	Skan okładki
Miejsce wydania Cieszyn – Bielsko-Biała	Rok wydania / Data powstania 1981 r.	
Sygnatura ---	Rodzaj zasobu (np. zdjęcie, czasopismo itp.) książka	
Wymiary (wys x szer) 23,8 x 17 cm	Stan zachowania ---	Charakterystyka skanowanego obiektu publikacja poświęcona ruchowi młodzieżowemu na Śląsku Cieszyńskim (w tym również w Ustroniu, Lipowcu, Hermanicach, Nierodzimiu) w pierwszych latach powojennych; po wyzwoleniu, od połowy 1945 r., nastąpiła ożywiona działalność młodzieży cieszyńskiej, na polach oświaty, kultury, sportu, turystyki, krajoznawstwa itp..., zrzeszonej w następujących organizacjach: Związek Walki Młodych, Akademicki Związek Walki Młodych „Życie”, Organizacja Młodzieży Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego oraz Związek Młodzieży Wiejskiej Rzeczypospolitej Polskiej „Wici”; w drugiej połowie lipca 1948 r. obradował we Wrocławiu Kongres Jedności Młodzieży, na których dokonano zjednoczenia wszystkich działających wówczas organizacji młodzieżowych w jeden organizm pod nazwą Związek Młodzieży Polskiej; w powyższym wydarzeniu oraz w odbywającym się bezpośrednio po nim Zlocie Młodzieży Polski Ludowej uczestniczyło także ponad 700 delegatów z powiatu cieszyńskiego, w tym spora reprezentacja z Ustronia i najbliższej okolicy
Hasła przedmiotowe (okres historyczny, postacie, miejsce) lata 1945-1948, Józef Szewczyk, Józef Konieczny, Ludwik Klóska, Franciszka Ferfecka, Stanisław Chraścina, Stefan Maciejczek, Julia Gulbicka-Magulewska, Jan Zawada, Franciszek Zawada, Stanisław Krysta, Teofil Greń, Tadeusz Stec, Henryk Lupinek, Teodor Guziur, Jan Cymorek, Jan Pilch, Wiliam Bury, Emil Markuzel, Józef Pilch, Franciszek Chromik, Jan Kubok, Maria Czudek, Jan Lipowczan, Zuzanna Gogółka, Jan Berek, Franciszek Figna, Edward Hojdysz, Stanisław Staszko, Jan Gibiec, Stanisław Blaszczyk, Wiktor Wantuła, Leon Wawrzyczek, Józef Kunc, Jan Górniok, Jan Nowak, Adolf Kantor („Bolko”), Franciszek Prengler, Bogdan Hajek, Eugeniusz Mienciel, Paweł Podzorski, Rudolf Chraścina, Józef Pawłowski, Józef Cieślak, Helena Husar, Jan Bujok, Paweł Cieślak, Emilia Giel, Emil Nowak, Wincenty Farana, Władysław Witoszek, Józef Przybyła, Ustroń, Nierodzim, dzielnica Hermanice, dzielnica Goje, Harbutowice, Bładnice, Cieszyn, Cisownica, Golezów, Lipowiec, Śląsk Cieszyński		
Hasła tematyczne (np. miasto, przemysł, kuźnia, letnicy itp.) organizacje młodzieżowe w latach 1945-1948, ruch młodzieżowy, Związek Walki Młodych, Klub Sportowy Związku Walki Młodych „Zryw” w Ustroniu, Organizacja Młodzieży Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego, Związek Młodzieży Wiejskiej Rzeczypospolitej Polskiej „Wici”, zjednoczenie organizacji młodzieżowych w okresie powojennym, działalność oświatowa, działalność kulturalna, sport, turystyka, wypoczynek, życie polityczne, Akademicki Związek Walki Młodych „Życie”, młodzież robotnicza, młodzież chłopska, młodzież akademicka, Związek Młodzieży Polskiej, wspomnienia działaczy młodzieżowych, wieś, miasto, miasteczko, młodzież, przemysł, rolnictwo		
Prawa autorskie ---		

Kazimierz Raszka

Od wyzwolenia do zjednoczenia

działalność
organizacji
młodzieżowych
w Cieszyńskim
w latach 1945-1948

Cieszyn 1981

NOTATKI

Ważność 16. 11. 82.

Pran Świąt!

Moim pecha! Czekam
ale nie dochodzę.

Wszystko próbowałem zrobić -
nie; nie udało się.

Zostawiam brzoźny, który
moim solierze do
niezgodnie interesów
którymś wiew - Świąt
ni sukcesy

Dość wiele uszy
właściwie podobnie
i innych do

Pilly

KAZIMIERZ RASZKA

OD WYZWOLENIA
DO ZJEDNOCZENIA

Działalność organizacji młodzieżowych
w Cieszyńskim
w latach 1945-1948

CIESZYN—BIELSKO-BIAŁA 1981

Opracowanie redakcyjne: Robert DANIEL
Projekt okładki: Wiktor KOLONKO
Reprodukcja zdjęć: Bronisława BARA, Janina CIUPEK, Tadeusz KOPOCZEK
Opracowanie techniczne: Tadeusz KOPOCZEK

Pięćdziesiąta pozycja wydawnicza Beskidzkiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

295/IV

Wydawcy:

Rejonowa Komisja Historyczna ds. Byłych Działaczy Młodzieżowych przy Zarządzie Miejskim Związku Socjalistycznej Młodzieży Polskiej w Cieszynie, Zarząd Wojewódzki Związku Socjalistycznej Młodzieży Polskiej w Bielsku-Białej oraz Beskidzkie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne w Bielsku-Białej

Druk:

Cieszyńska Drukarnia Wydawnicza, Zakład nr 6, ul. Pokoju 1, 43-400 Cieszyn. Nakład: 1500 egz. Zamówienie nr 29-K-81. I-18. Cena zł 30,—

WSTĘP

Rok 1980, rok trzydziestopięciolecia wyzwolenia ziemi cieszyńskiej spod hitlerowskiej okupacji przyniósł wszystkim Cieszyniakom zasłużoną satysfakcję. W dniu 3 maja sztandar Miejskiej Rady Narodowej udekorowany został Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, przyznany Cieszynowi przez Radę Państwa na wniosek Egzekutywy Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Bielsku-Białej.

Odznaczenie to stanowi dowód wysokiego uznania zarówno dla współczesnego, jak i przeszłego dorobku mieszkańców miasta i całego cieszyńskiego regionu. Mieści się w tych dokonaniach również aktywna postawa i wytrzymała praca kolejnych pokoleń młodzieży.

Nie jest sprawą przypadku, że początki ruchu narodowego na Śląsku Cieszyńskim wiążą się ściśle z zalążkami ruchu młodzieżowego. Zarówno stalmachowskie Złączenie Polskie, jak i o pięć lat późniejsze od niego Towarzystwo Uczących się Języka Polskiego Cieniwały powstały przecież siłami młodzieży szkolnej i wśród niej działały. Warto też, jak się wydaje, przypomnieć, że gdy na rewolucyjnej fali Wiosny Ludów przystąpiono do tworzenia „Tygodnika Cieszyńskiego”, jego inicjatorzy byli ludźmi bardzo jeszcze wówczas młodymi — Paweł Stalmach liczył lat dwadzieścia cztery, Andrzej Cieniwała natomiast lat dwadzieścia trzy.

Walka o narodowe wyzwolenie spletała się na Śląsku Cieszyńskim nierozzerwalnie z walką społeczną, przeciw kapitalistom. I w obydwu tych nurtach czynny udział brała młodzież. Najbardziej zasłużone dla polskości tej ziemi towarzystwo — Macierz Szkolna — już w samą nazwę wpisała zadanie krzewienia oświaty polskiej. Można bez obawy o jakiegokolwiek ryzyko stwierdzić, że właśnie walka o polską szkołę, a więc o narodowe przekonania dzieci i młodzieży była tym czynnikiem, który pozwolił wygrać zmagania o „rząd dusz” nad Olzą, a w efekcie — przyniosła powrót ziemi cieszyńskiej do polskiej Ojczyzny.

Jest również prawdą, że z owoców odzyskania niepodległości najszerzej korzystała młodzież. To ona głównie zapełniała świetlice i sale gimnastyczne, uczestniczyła w ruchu śpiewaczym i teatralnym, ona uczyła się patriotyzmu poznając piękno ziemi ojczystej.

A kiedy brutalnie napadł na rodzinny kraj wróg, młodzież dała wiele dowodów, że właściwie rozumie wyływające z przywiązania do Ojczyzny obowiązki. Wystarczy przejrzeć spisy Cieszyniaków, którzy padli w walkach pamiętnego Września, wystarczy obejrzeć nagrobki na cmentarzach, by się przekonać, że młodzież była zdolna do poświęcenia najwyższego — do ofiary krwi.

W tym samym czasie, gdy wróg siał terror, gdy zsyłano ludzi do obozów śmierci, gdy patriotów wieszano, rozstrzeliwano i żywcem palono — najbardziej świadoma część młodzieży podjęła walkę z agresorem, a także — o nowy kształt ustrojowy ciężko doświadczony Ojczyzny.

Na rok 1980, rok 35-lecia wyzwolenia ziemi cieszyńskiej, przypada także 35-lecie powstania Związku Walki Młodych, Związku Młodzieży Wiejskiej RP „Wici” oraz Organizacji Młodzieżowej Towarzystwa Uniwersytetów Robotniczych (OM/TUR). Członkowie tych organizacji dobrze zapisali się w najnowszych dziejach ziem nad Olzą i Wisłą. Ich entuzjazm, ich ideowa i patriotyczna dojrzałość, ich chęć czynnego uczestniczenia w życiu publicznym, ich praca i walka wreszcie — wywarły

istotny wpływ na ukształtowanie postaw mieszkańców, przyczyniając się do ostatecznego zwycięstwa sił polskiej demokracji.

Publikacja, którą oddajemy do rąk Czytelników, powstała z inicjatywy Rejonowej Komisji ds. Byłych Działaczy Ruchu Młodzieżowego oraz Zarządu Miejskiego ZSMP w Cieszynie. Jej autor, sam były działacz młodzieżowy, w latach 1970 — 1973 przewodniczący Zarządu Powiatowego ZMS w Cieszynie, podjął w niej pierwszą próbę kompleksowego opracowania dziejów ruchu młodzieżowego na Śląsku Cieszyńskim w latach 1945 — 1948, a więc w okresie, w którym decydowało się jego oblicze. Jak w każdej pionierskiej publikacji, są w niej zapewne luki, a możliwe, że i pewne nieścisłości. Jest jednak faktem, że Kazimierz Raszka zadał sobie wiele trudu, aby na podstawie bardzo skąpych, czasem sprzecznych informacji możliwie jak najwierniej odtworzyć historię ruchu młodzieżowego ziemi cieszyńskiej w okresie do powstania Związku Młodzieży Polskiej. Autor przeprowadził dziesiątki rozmów z byłymi działaczami i szeregowymi członkami ZWM, „Wici” i OM TUR, spenetrował dostępne archiwa i śląską prasę, dotarł do rozproszonych dokumentów źródłowych.

Celem publikacji jest jednak nie tylko uchronienie od zapomnienia dziejów ruchu młodzieżowego w pierwszych powojennych latach. Sądziemy, że odegra ona również ważną rolę wychowawczą, że wskaże wzory postępowania, które zachowały nadal walor aktualności, a będą przemawiać do wyobraźni młodych z tym większą siłą, że ludzie, o których tu mowa, to wprawdzie osoby dziś dorosłe, w sile wieku, ale znacznej części Czytelników osobiście znane.

Związek Walki Młodych, OM TUR i „Wici” wychowały wielu doświadczonych działaczy partyjnych, społecznych i gospodarczych. Są wśród nich sekretarze organizacji partyjnych i pracownicy administracji państwowej, dyrektorzy przedsiębiorstw i menadżerzy produkcji, są ludzie zajmujący różne szczeble zawodowej i społecznej hierarchii. Każdy z nich może jednak z przekonaniem powiedzieć: wychowała mnie i urobiła moje przekonanie organizacja młodzieżowa”.

Za lat dziesięć czy dwadzieścia również młodzi dziś Czytelnicy tego opracowania — dziewczęta i chłopcy z szeregów Związku Harcerstwa Polskiego, Związku Socjalistycznej Młodzieży Polskiej, Socjalistycznego Zrzeszenia Studentów Polskich — będą zapewne mogli powiedzieć o sobie podobnie. I wyrazi się w ten sposób ciągłość młodzieżowej tradycji. Tradycji, w której rola ZWM, OM TUR i „Wici” była szczególna.

REJONOWA KOMISJA
ds. BYŁYCH DZIAŁACZY
RUCHU MŁODZIEŻOWEGO
W CIESZYNI

ZWIĄZEK WALKI MŁODYCH

*Jesteśmy młodą gwardią klasy robotniczej, mas
chłopskich, rzesz inteligencji pracującej Polski.
Wzywamy pod nasze sztandary każdego młodego
robotnika, chłopca i inteligenta, każdą robotnicę,
chłopkę i inteligentkę.*

(Z deklaracji programowej
Związku Walki Młodych)

ROZWÓJ ORGANIZACYJNY

Tuż po wyzwoleniu ziemi cieszyńskiej zaczęły powstawać pierwsze koła Związku Walki Młodych. Z inicjatywy takich PPR-owców, jak: Handzel, Szewczyk i Głodek już 12 kwietnia 1945 r. doszło do spotkania młodzieży Górek Wielkich. Byli to przede wszystkim członkowie Gwardii Ludowej i Armii Ludowej, członkowie przedwojennej „Siły” oraz synowie członków partii. Po zapoznaniu się z deklaracją ideowo-programową ZWM do organizacji młodzieżowej postanowiło wstąpić 12 obecnych na spotkaniu.

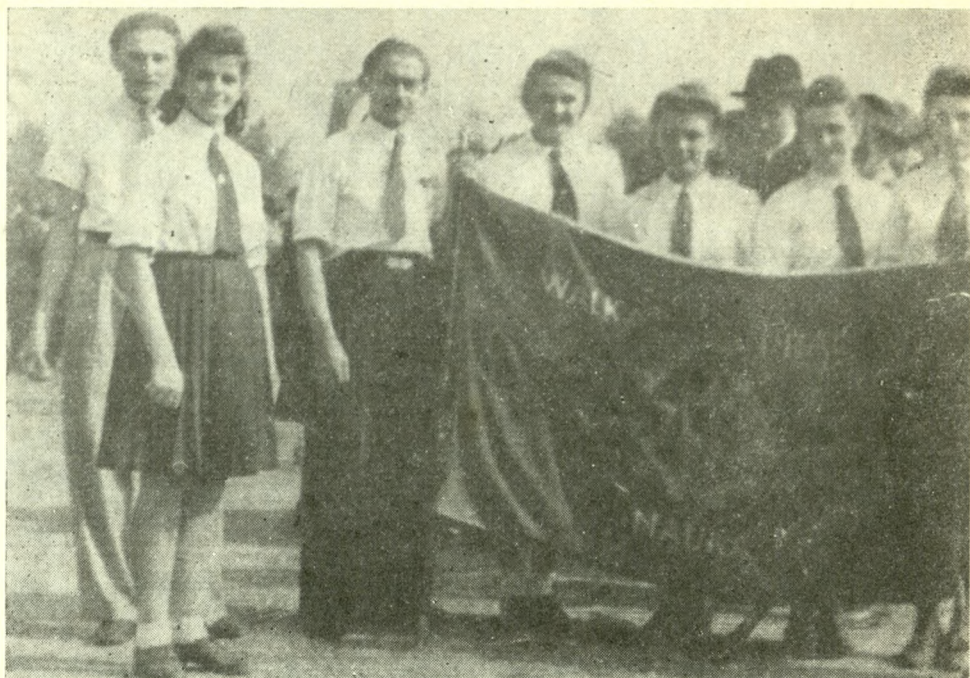
Dnia 15 kwietnia zostały wręczone pierwsze legitymacje członkowskie w Zarządzie Powiatowym ZWM w Bielsku-Białej. Z rąk ówczesnego wiceprzewodniczącego Wojewódzkiego Zarządu ZWM w Katowicach Jana Szydłaka odebrali je: Józef Konieczny, Ludwik Kłóska oraz Stefan Maciejczyk. W tym samym dniu po południu w Górkach Wielkich legitymacje członkowskie otrzymało pozostałych 9 członków związku. Wręczył je Józef Szewczyk. Odbyło się także pierwsze zebranie organizacyjne, podczas którego wybrano zarząd koła. Przewodniczącym został Józef Konieczny, a jego zastępcą Ludwik Kłóska. W skład zarządu weszli również Franciszka Ferfecka, Stanisław Chraścina i Stefan Maciejczyk. W zebraniu, oprócz przedstawicieli miejscowej komórki PPR, uczestniczył wójt Górek Wielkich Jan Mojeścik, komendant MO, zastępca szefa Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego oraz członek Komsomołu przy Sztabie Armii Radzieckiej.

Wiść o powstaniu koła ZWM w Górkach Wielkich szybko dotarła do wyzwolonej już Brennej. W dniu 17 kwietnia 1945 r. zebrała się młodzież tej wsi, by podjąć decyzję o utworzeniu samodzielnego koła. Zamiar zrealizowany został 20 kwietnia; przewodniczącym został Jan Wigezzi. Do aktywistów koła należeli także Alojzy Wigezzi oraz Edward Kuczera.

W dniu 12 maja 1945 r. Główny Zarząd ZWM skierował do pracy w powiecie cieszyńskim Janusza Klimowieckiego, ps. „Tatar”, żołnierza ZWM, GL i AL, który miał na swym koncie udział w walce z okupantem w Warszawie. Wraz z nim przyjechali także: Witold Ciach, Władysław Kłaput, Andrzej Sawicki, Stanisław Stankiewicz oraz Tadeusz Szindler.

ZWM-owcy z Cieszyna podczas manifestacji 1-majowej w 1947 roku.

Przedstawiciele Koła ZWM z Nierodzimia na Zlocie Młodzieży w Warszawie w 1946 roku.

Natomiast w lipcu 1945 r. Wojewódzki Zarząd ZWM w Katowicach skierował na ziemię cieszyńską absolwentkę Centralnej Szkoły ZWM w Łodzi Janinę Gulbicką (Magulewską) oraz Sewerynę Labus (Czarny).

W maju, czerwcu i lipcu 1945 r. powstały dalsze koła ZWM. Dnia 6 maja powstało z inicjatywy uczestnika walki podziemnej z hitlerowcami Jana Zawady koło ZWM w Ustroniu, które liczyło 76 członków. Przewodniczącym został Jan Zawada. Czynną postawą wyróżnili się także: Stanisław Krysta, pierwszy burmistrz gminy Franciszek Zawada, Teofil Greń, Tadeusz Stec, Lada, Lupinek i Ślebioda.

W połowie maja powstało koło terenowe ZWM w Cieszynie-Bobrku, które liczyło 66 członków. Funkcję przewodniczącego pełnił Józef Łabudek, syn zamordowanego w 1943 r. w Oświęcimiu sekretarza Komitetu Okręgowego PPR na Śląsku Cieszyńskim Józefa Łabudka, ps. „Łukasz”. Nieco później, w lipcu, powstało koło terenowe w Cieszynie; a jego przewodniczącym został Franciszek Prengler. Do aktywistów cieszyńskich kół należeli Józef Łabudek, Władysław Herman, Franciszek Prengler, Andrzej Legierski, Helena Pierchała (Stefka), Jan Lanc, Emilia Rygiel (Kisza), Leopold i Franciszek Golikowie, Henryk Zaleski, Albin Żerdka, Wanda Sułek, Władysław Kuska i inni.

Dnia 4 czerwca 1945 r. założona została licząca 28 osób organizacja w Bażanowicach. Przewodniczącym został wybrany Alojzy Kaleta. Jak wynika z zachowanej książki protokołów, w zebraniu założycielskim wzięli udział członkowie PPR, a zebrania odbywały się w początkowym okresie co tydzień.

W dalszej kolejności powstały koła ZWM w Cisownicy (przewodniczący Karol Chmiel), Lesznej Górnej (Gustaw Gałuszka), Goleszowie

(Tadeusz Gałuszka), Kończycach Wielkich (Karol Smelik), Dziegielowie, Skoczowie (Emil Kluz), Zebrzydowicach (Janina Gulbicka) i w Kończycach Małych (Wincenty Farana).

Dnia 22 sierpnia 1945 r. odbył się w Ustroniu pierwszy zjazd kół ZWM powiatu cieszyńskiego, podczas którego oceniono dotychczasową pracę organizacji oraz przyjęto plan dalszego działania. Pracowało wtedy na ziemi cieszyńskiej 14 kół, które skupiały 628 członków. Do najaktywniejszych należały koła z Ustronia, Cieszyna, Dziegielowa i z Kończyc Wielkich. Podczas zjazdu wykład nt. „Polska dawniej a dziś” wygłosił przedstawiciel Komitetu Powiatowego PPR w Cieszynie Stanisław Cichy. Funkcję przewodniczącej Zarządu Powiatowego powierzono Janinie Gulbickiej, a kierownikiem wydziału organizacyjnego została Seweryna Labus.

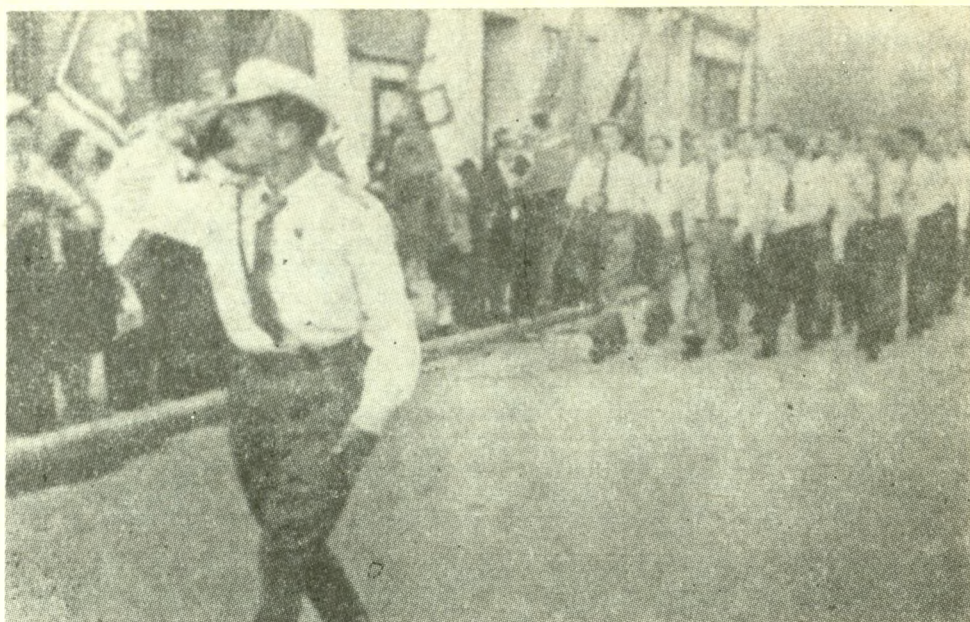
Z chwilą utworzenia Zarządu Powiatowego ZWM praca organizacji stała się bardziej systematyczna. Powstały dalsze koła — w Chybiu, Nierodzimiu, Pierścicu, Strumieniu, Puńcowie, Ochabach, Bładnicach, Wiśle i w Harbutowicach.

Pierwsze koło zakładowe powstało w IV kwartale 1945 r. w Zakładach Elektromaszynowych Rohn-Zieliński w Cieszynie (obecnie CELMA). Skupiało ono 15 członków, a pierwszym przewodniczącym był Wilhelm Stoszek. Drugie zostało utworzone w fabryce „Bilowicki i Ska” w Cieszynie (obecnie TERMIKA).

W październiku 1945 r. powiatowa organizacja ZWM w Cieszynie liczyła 1200 członków, którzy byli zorganizowani w 22 kołach wiejskich, 2 zakładowych i w 1 terenowym.

Aktywiści ZMW z Cieszyna na Zlocie w Katowicach, który odbył się w dniach od 17 do 18 maja 1947 roku.

ZMW-owcy z Ustronia w pochodzie 1-majowym w 1946 roku.

Z początkiem 1946 r., w wyniku nasilających się akcji prowokacyjnych reakcyjnego podziemia, rozbite zostały koła ZWM m. in. w Brennej, Górkach Wielkich, Puńcowie, Kończycach Wielkich oraz w Lesznej Górnej. Również w innych miejscowościach część członków zrezygnowała z przynależności do organizacji, bądź przeszła do „Wici” lub — rzadziej — do OM TUR. W czerwcu 1946 r., jak wynika ze sprawozdania miesięcznego WZ ZWM w Katowicach, ilość członków spadła do 848.

Ponowny rozwój organizacyjny nastąpił po referendum ludowym. Powstały wówczas koła w Kuźni „Ustroń”, fabrykach kapeluszy „Hückel” (POLKAP) i koców „Heilpern” (PLEDAN) w Skoczowie, Cementowni „Goleszów”, w fabryce „Kisling-Skrobanek” (Zakład nr 2 CELMY) i w Fabryce Noży w Cieszynie (POLVID).

Pod koniec 1946 r. powstały pierwsze koła szkolne. Najpierw założono ZWM w Liceum Pedagogicznym, a następnie w I Państwowym Liceum w Cieszynie, w Technikum Kuźniczym w Ustroniu, w Szkole Krawieckiej, która mieściła się na terenie Zamku w Cieszynie oraz w szkołach zawodowych na placu Kościelnym i przy ul. Frysztańskiej w Cieszynie. W Wyższej Szkole Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie powstał w październiku 1947 r. Akademicki Związek Walki Młodych „Życie”. Do aktywu szkolnego i akademickiego ZWM tego okresu należeli m. in. Mieczysław Orszulik, Janusz Wira, Jerzy Kłoda (zamordowany w 1951 r. w Opolu), Zbigniew Kołder, Bogdan Hajek, Alojzy Miczko, Jan Chodura, Władysław Pawlica, Wiktor Duda, Jan Brzeźek, Józef Nabrdalik, Władysław Kożuszniak i Edward Kucharczyk.

W styczniu 1947 r., w przededniu wyborów do Sejmu Ustawodawczego, ilość członków wzrosła do 1007. W lutym tegoż roku Janina Gulbicka przeszła do pracy w Olsztynie, zaś przewodniczącym Zarządu Powiatu-

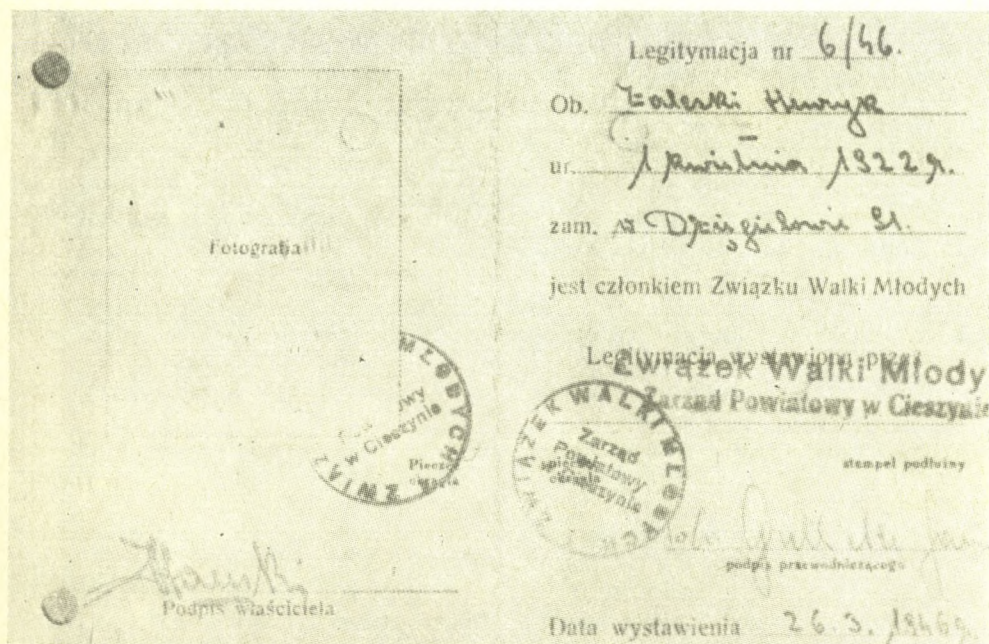
wego został wybrany Paweł Podzorski, założyciel i przewodniczący koła ZWM w Nierodzimiu. Zostały odbudowane rozbite uprzednio przez reakcję organizacje w Brennej i w Puńcowie i powstały nowe koła, m. in. w PKP Zebrzydowice, Garbarni Skoczów, Elektrowni Cieszyn, Szkole Handlowej w Cieszynie (ZSZ CRS), w Pastwiskach, Simoradzu, Koniakowie, Jaworzynce, Kisielowie, Dębowcu, Międzyświeciu, Hażlachu, Kowalch i w Kiczycach.

W kwietniu 1947 r. obradowała II Konferencja Powiatowa ZWM, która powierzyła stanowisko przewodniczącego ponownie Pawłowi Podzorskiemu. Pod koniec stycznia 1948 r. P. Podzorski przeszedł do pracy w Wojewódzkim Zarządzie ZWM w Katowicach. Przewodniczącym Zarządu Powiatowego został na jego miejsce wybrany Wincenty Farana, który pełnił tę funkcję do zjednoczenia ruchu młodzieżowego.

Przed Kongresem Zjednoczeniowym powiatowa organizacja ZWM w Cieszynie liczyła 1490 członków, którzy byli zrzeszeni w 63 kołach zakładowych, szkolnych i wiejskich.

W WALCE O UTRWALENIE WŁADZY LUDOWEJ

Związek Walki Młodych uczestniczył czynnie w życiu społeczno-politycznym. Aktywny był udział zetwumowców w walkach z bandami reakcyjnego podziemia w okolicach Brennej. W zwalczaniu ugrupowań NSZ i tzw. Konspiracyjnego Wojska Polskiego „Wędrowiec” wyróżniali się zwłaszcza Jan i Franciszek Zawadowie, Władysław Herman, Stanisław Krysta, Teofil Greń, Tadeusz Stec, Bogdan Hajek, Lupinek i Pierchała.

Legitymacja członkowska Związku Walki Młodych Henryka Zaleskiego.

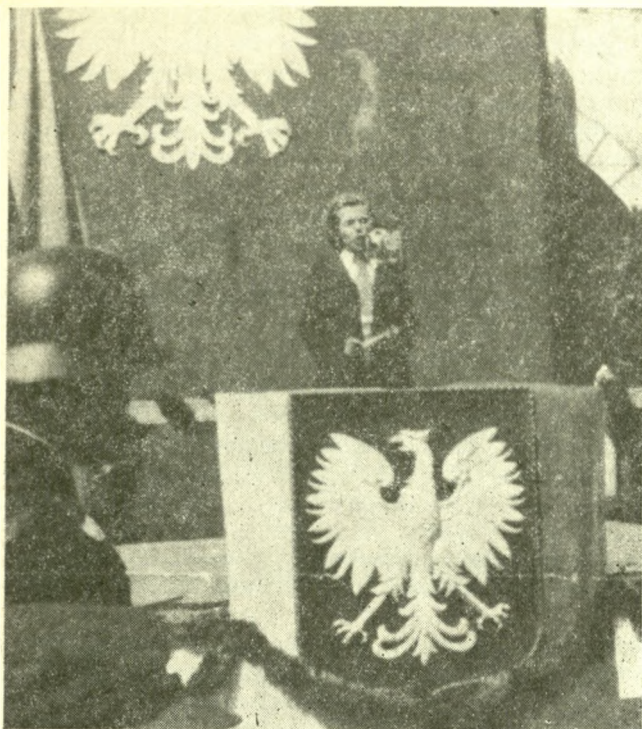
Drużyna piłki nożnej Klubu Sportowego ZWM „Zryw” w Ustroniu w 1946 roku.

Członków cechowała determinacja i odwaga. Jak wspomina Stefan Maciejczyk, dnia 1 maja 1945 r., kiedy ruszyły do natarcia wojska radzieckie, ZWM-owcy wspólnie z funkcjonariuszami MO odminowali most w Górkach Wielkich oraz drogę do Lipowca. Unieszkodliwionych zostało wtedy 28 min.

Rok 1946 zaznaczył się aktywizacją band reakcyjnego podziemia. Dlatego kiedy 21 lutego powstała Ochotnicza Rezerwa Milicji Obywatelskiej, która miała wesprzeć siły MO, UBP i Wojska Polskiego, wstąpiło do organizacji 22 członków ZWM.

W miarę zbliżenia się terminu referendum, akcje terrorystyczne reakcji przybierały na sile. W sprawozdaniu z działalności organizacji z kwietnia 1946 r. znajduje się następująca uwaga: *Aktywność band NSZ szczególnie wielka w powiecie Cieszyn i Bielsko. W powiecie Cieszyn większość gmin opanowana przez bandy, które biją i mordują naszych ZWM-owców i PPR-owców.*

Ale ani terror, ani widmo śmierci nie były w stanie odstraszyć komunistycznej młodzieży. Członkowie ZWM uczestniczyli aktywnie w akcjach propagandowych na rzecz partii Bloku Demokratycznego. Brygady agitacyjne ZWM zorganizowały 26 wieców przedwyborczych, rozprowadzano znaczną ilość materiałów propagandowych. Praca polityczna nie była łatwa. Niejednokrotnie rano nie było już po ulotkach rozlepionych poprzedniego dnia czy nocy nawet śladu. Często dopuszczano się wobec ZWM-owców aktów fizycznej przemocy, musieli się więc kryć w lasach i oczekiwać tam świtu.

Przemawia przewodnicząca
Zarządu Powiatowego
ZWM Janina Gulbicka
(22 Lipca 1946 roku).

Członkowie organizacji urządzali na wsi występy artystyczne. Za pomocą satyry, piosenki i dialogów starano się zjednać uczestników dla programu Bloku Demokratycznego. Inną formą propagandy było malowanie na murach hasła, nawołujących do głosowania „trzy razy tak”.

W przeddzień referendum ZWM-owcy pełnili dyżury przed lokalami wyborczymi. O tym, że związane to było z niebezpieczeństwem, świadczy relacja Pawła Podzorskiego, który tak wspomina ten dzień: *Po południu, 29 czerwca 1946 r., znajdowałem się w lokalu wyborczym w Nierodzimiu. W nocy zostaliśmy napadnięci przez nieznaną osobników, którzy nadciągali od strony Bładnic. Ale próba napaści została odparta.* Dzień samego referendum był już spokojny i zakończył się zdecydowanym zwycięstwem Bloku Stronnictw Demokratycznych.

Nie oznaczało to jednak jeszcze całkowitego rozbitcia sił przeciwników władzy ludowej. Kolejną próbą siły stały się wybory do Sejmu Ustawodawczego, które Krajowa Rada Narodowa wyznaczyła na 19 stycznia 1947 r.

Formy pracy agitacyjno-propagandowej ZWM w akcji przedwyborczej do Sejmu nie odbiegały zasadniczo od tych, które zostały wypracowane w okresie przed referendum. I tym razem agitacja polegała głównie na organizowaniu wieców i zebrań wyborczych. Urządzono ich 18, z czego 6 połączonych było z imprezą artystyczną. Jedno zebranie zwołane zostało wspólnie z OM TUR. W wiecach wzięło udział ponad 6,5 tys. młodzieży.

Szeroko stosowano propagandę wizualną. Jak wynika ze sprawozdania WZ ZWM w Katowicach ze stycznia 1947 r., upowszechniono w Cieszy-

nie 480 haseł, wysłano na wieś 3 brygady przedwyborcze i rozprowadzono 2,5 tys. egz. literatury przedwyborczej.

Szczególne nasilenie ZWM-owskiej agitacji przedwyborczej nastąpiło w dniu poprzedzającym głosowanie, tzn. 18 stycznia 1947 r. Miało wyraźną wymowę polityczną wstąpienie w szeregi ZWM 94 młodych ludzi, a do ORMO 30. Pełniono służbę, aby chronić lokale wyborcze. W komisjach obwodowych pracowało 34 zetwemowców, a łącznikami było 6.

W dniu wyborów, 19 stycznia, wszyscy ZWM-owcy zjawili się w lokalach wyborczych i głosowali na listę nr 3. Częste były wypadki oddawania głosów zbiorowo, w strojach organizacyjnych.

Sukces wyborczy Bloku Stronnictw Demokratycznych wywołał wściekłość reakcji, która uzewnętrzniła się w wielu akcjach terrorystycznych i odwetowych. Ich przykładem może być zamordowanie Józefa Sidziny w Skoczowie, funkcjonariusza MO i członka ZWM, jak również por. Czesława Zawadzkiego, stryjecznego brata gen. Aleksandra Zawadzkiego, członka PPR i ZWM, zastępcy szefa Urzędu Bezpieczeństwa w Cieszynie.

Członkowie Związku Walki Młodych wnieśli ważki wkład w walkę o utrwalenie władzy ludowej na ziemi cieszyńskiej. Po wyborach do Sejmu Ustawodawczego najaktywniejsi zetwemowcy zasilali systematycznie szeregi Polskiej Partii Robotniczej, Milicji Obywatelskiej, Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej i Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego. W latach 1945—1948 organizacja ZWM przekazała do PPR 107 członków, do MO — 150, ORMO — 108, ZHP — 12 oraz do Związku Samopomocy Chłopskiej 41 członków. 16 ZWM-owców wchodziło w skład rad narodowych.

UDZIAŁ W ODBUDOWIE

W drugiej połowie 1945 r. sytuacja w Cieszyńskim była trudna. Do usuwania zniszczeń wojennych przystąpiła większość członków ZWM, „Wici”, OM TUR oraz młodzież niezorganizowana. W Kończycach Małych, Zebrzydowicach, Ustroniu, Górkach Wielkich i w Cieszynie zetwemowcy pracowali przy naprawie uszkodzonych mostów i przy budowie dróg. Członkowie kół wiejskich aktywnie włączyli się do prac żniwnych, a następnie do zbioru ziemniaków i buraków. Oceniając w 1946 r. akcję żniwno-omłotową, Komitet Powiatowy PPR szczególnie wysoko ocenił pracę członków ZWM.

Młodzież organizacji pracowała także przy uruchamianiu zniszczonych zakładów pracy, odbudowie domów mieszkalnych, gospodarstw, świetlic oraz przy budowie boisk do piłki nożnej, siatkówki i koszykówki.

Członkowie koła ze Skoczowa, którzy w 1946 r. uczestniczyli w zlocie młodzieży ZWM w Warszawie, pracowali w stolicy przy odgruzowywaniu ul. Senatorskiej. Na rzecz Warszawy pracowała także młodzież z Bażanowic, Ustronia i z Cieszyna-Bobrku.

Zebrano złom kolorowy na budowę Pomnika Powstańców Śląskich na Górze św. Anny. Wyróżniły się koła z Cieszyna, Cisownicy, Ustronia, Goleiszowa i z Dziegielowa.

ZWM-owcy uczestniczyli w pracach związanych z repatriacją, udzielając pomocy chorym oraz wielodzietnym rodzinom.

W 1945 r. rozpoczęła się wielka batalia o zagospodarowanie odzyskanych ziem zachodnich i północnych. Jak wynika ze sprawozdania Kom-

tetu Powiatowego PPR w Cieszynie z lipca 1945 r., w czerwcu wyjechało z terenu powiatu na zachód 230 zetwumowców. Byli wśród nich także przewodniczący niektórych kół, m. in. Alojzy Kaleta, założyciel i przewodniczący koła w Bażanowicach. Niekiedy wyjeżdżały nawet całe koła. Jak wspomnia Jan Zawada, pod koniec 1946 r. do województw wrocławskiego i szczecińskiego wyjechało 56 członków ZWM z Ustronia.

W czerwcu 1946 r. cieszyńska młodzież przystąpiła do drugiego etapu młodzieżowego „wścigu pracy”. Pierwszymi byli ZWM-owcy z zakładów Rohn-Zieliński, wraz z członkami zakładowego komitetu OM TUR, oraz ze skoczowskich Zakładów Przemysłu Wełnianego. We wrześniu 1946 r. młodzi uczestnicy wścigu pracy z zakładów Rohn-Zieliński wykonali plan w 148⁰/o. W dwa miesiące później do przodujących młodych robotników należeli: Jan Krzok, wykonujący 201⁰/o normy, Jan Nowak — 185⁰/o, Franciszek Niemiec — 183⁰/o, Emil Niemiec — 170⁰/o, Erwin Żyła — 164⁰/o i Józef Szarzec — 150⁰/o. W pierwszej połowie 1947 r. do współzawodnictwa przystąpiły koła ZWM z dalszych zakładów w Cieszynie, Ustroniu, Skoczowie, Cukrowni „Chybie” i Cementowni „Goleszów”.

W marcu 1948 r. do współzawodnictwa młodzieży wiejskiej włączył się aktyw kół ZWM i „Wici” w Dębowcu, Bażanowicach, Cisownicy, Drogomyślu, Puńcowie, Goleszowie i w Kończycach Wielkich.

W tymże miesiącu młodzież podjęła i zrealizowała w ramach Czynu Kongresowego wiele czynów społecznych i produkcyjnych. Najważniejszym była radiofonizacja wsi Zamarski, w której wzięli udział członkowie ZWM z wielu kół powiatu cieszyńskiego.

Kiedy 25 lutego 1948 r. Sejm podjął uchwałę o utworzeniu powszechnej organizacji przysposobienia wojskowego i zawodowego „Służba Polsce”, ZWM-owcy z Cieszyńskiego włączyli się czynnie do jej popularyzacji. Brali więc udział w komisjach kwalifikacyjnych podczas werbunku do brygad, organizowali wiece oraz masówki w szkołach i zakładach pracy.

W kwietniu 1948 r. odbyła się wojewódzka inspekcja punktów poborowych SP w Cieszynie. Stwierdzono, że liczba zgłaszającej się do brygad SP młodzieży przewyższa o 200⁰/o ilość miejsc.

DZIAŁALNOŚĆ OŚWIATOWA I KULTURALNA

ZWM-owcy jako pierwsi przystąpili do uruchamiania kursów doszkalających w zakresie przygotowania zawodowego i uzupełnienia wykształcenia podstawowego. Koło z Ustronia uruchomiło kurs kwalifikacyjny z zakresu kowalstwa i ślusarstwa. W Bażanowicach przeprowadzono kurs rolniczy oraz kurs z zakresu szkoły podstawowej, którego kierownikiem był Józef Folwarczny. Kursy realizujące program szkoły podstawowej uruchomiono ponadto w Cieszynie i w Skoczowie. Kursy nauki czytania oraz pisania wśród starszej ludności prowadzono także w Cisownicy, Puńcowie, Wiśle, Dzięgielowie, Kończycach Wielkich i Małych oraz w Zebrzydowicach. Do wsi tych wysłano 80 zetwumowców, z których większość została później nauczycielami.

Praca oświatowa nie należała do łatwych. Brakowało podręczników, zeszytów oraz przyborów do pisania. Zeszyty wykonywano we własnym zakresie, wykorzystując do tego celu stare, jednostronnie zapisane druki, a ołówki uzyskiwano z zakładów pracy i instytucji.

Teatrzyk amatorski ZWM
z Nierodzimia w drodze
na występy do Brennej w
1947 roku.

Przy Zarządzie Powiatowym ZWM działała Spółdzielnia Krawiecka im. Hanka Sawickiej prowadzona przez Antoniego Rodaka. Uczyła ona młodzieży zawodu krawieckiego i introligatorskiego.

Jesienią 1946 r. Zarząd Powiatowy wspólnie z Wojewódzkim Zarządem ZWM w Katowicach rozpoczął szkolenia przewodniczących, sekretarzy i skarbników kół, a później także dla agitatorów i pozostałych członków zarządów kół. Kursy prowadzono w siedzibie Zarządu Powiatowego oraz w wojewódzkim ośrodku wypoczynkowym ZWM w Ustroniu.

Zaczęto tworzyć biblioteki i czytelnie oraz działalność na rzecz popularyzacji książki. Własne biblioteki posiadały koła ZWM w Bażanowicach, Skoczowie, Puńcowie, Ustroniu, Lesznej Górnej, Cisownicy, Cieszynie oraz Kończycach Wielkich. Największy i najciekawszy księgozbiór miało koło w Puńcowie. Tamtejsza młodzież spotykała się często z autorem *Wyrąbanego chodnika* — Gustawem Morcinkiem.

ZWM rozpoczął także działalność w zakresie popularyzacji filmu. Już pod koniec kwietnia 1945 r. zetwemowcy z Górek Wielkich wyświetlali za zgodą komendantury wojsk radzieckich co tydzień filmy polskie w kinie na Buczu. Jesienią 1946 r. Zarząd Powiatowy otrzymał projektor oraz kilkanaście rolek filmów. Tak zrodził się pomysł ZWM-owskiego kina objazdowego, którego kierownikiem i operatorem był Paweł Stefka, a jego asystentką Helena Pierchała (Stefka). Wyświetlano przede wszystkim filmy o tematyce rolniczej, animowane oraz stare kroniki filmowe.

W latach 1945—1947 zorganizowano wiele masowych imprez kulturalno-oświatowych, a zarobione w ten sposób pieniądze przekazano na działalność społeczną. W Kończycach Wielkich cały dochód z festynu przeznaczono na oszklelenie miejscowej szkoły podstawowej. W Skoczowie

zakupiono dziecięcą garderobę oraz słodycze, które wręczono dzieciom z rodzin wielodzietnych.

ZWM przejawiał troskę o rozwój amatorskiego ruchu teatralnego. W Bażanowicach młodzież wystawiła *Syna marnotrawnego*. *Hrabia Klimczok* w wykonaniu amatorów z Ustronia był wystawiany w wielu wsiach powiatu, w cieszyńskim teatrze oraz w Karwinie i w Ostrawie. Przy kołach w Cisownicy, Cieszynie, Dębowcu, Skoczowie, Strumieniu, Wiśle, Pierścicu i Chybiu działały kółka recytatorskie i zespoły śpiewacze.

Życie kulturalno-oświatowe koncentrowało się na ogół w świetlicach. Szczególnie w latach 1945—1947 odegrały one ważną rolę społeczno-wychowawczą. Wygłaszano w nich pogadanki, organizowano kursy i szkolenia, wieczornice, akademie i występy zespołów artystycznych. Z początkiem 1948 r. zetwemuowcy powiatu posiadali do swojej dyspozycji 22 świetlice.

ROZWÓJ SPORTU I TURYSTYKI

Ważną rolę odegrała w życiu ZWM działalność sportowa i turystyczna. Członkowie kół wiejskich przystąpili już w 1945 r. do budowy boisk do piłki nożnej, siatkówki, a nawet do piłki koszykowej. Działacze koła w Nierodzimiu zbudowali w czynie społecznym boisko do siatkówki. Piłkę zakupiono z pieniędzy zarobionych na przedstawieniach, a siatkę wykonał własnoręcznie Paweł Podzorski. Pierwsze mecze rozegrano z młodzieżą wiejską Hermanic i Bładnic. W późniejszym okresie zaczęto uprawiać także tenis stołowy i boks.

Członkowie Koła z Cieszyna na Zlocie ZWM na Górze św. Anny.

Bujnie rozwijało się życie sportowe w Cieszynie-Bobrk. Powstały sekcje siatkówki kobiet i mężczyzn oraz tenisa stołowego. Koło ZWM w Cisownicy było od 1946 r. organizatorem powiatowych rozgrywek w siatkówce, które zapoczątkowano z inicjatywy Alojzego Cieślara. Pracowały również w Cisownicy sekcje koszykówki i lekkiej atletyki.

Z wiosną 1946 r. powstała sekcja piłki nożnej pod nazwą „Zryw” przy kole ZWM w Ustroniu. Początkowo rozgrywano tylko przyjacielskie spotkania z drużynami Golezowa, Golezowa-Równi i Skoczowa. Sprzęt należał do zawodników; korzystano z wozów drabiniastych i rowerów. Piłkarze zdobyli szybko mistrzostwo drużyn „Zryw” województwa katowickiego, awansowali do klasy A podokręgu bielskiego i w tej klasie rozgrywali później mecze. ZWM-owcy z Ustronia założyli dalsze sekcje sportowe, m. in. narciarską i gimnastyczną. W styczniu 1947 r. sztafeta 3×5 km w składzie Bujok, Krysta i Podzorski zdobyła pierwsze miejsce w narciarskich mistrzostwach Polski. Gdy powstało koło ZWM w Ustroniu-Polanie KS „Zryw” utworzył tam sekcję narciarską, która wychowała wielu młodych zjazdowców i alpinistów.

W pierwszej połowie 1947 r. powstał z inicjatywy członka Zarządu Powiatowego ZWM Jana Rysia i działacza OM TUR Adolfa Kantora — Bolko w Cieszynie KS ZWM „Zryw” z sekcjami: lekkoatletyczną, tenisa stołowego, siatkówki, boksu i akrobatyki. Sportowcy tej ostatniej sekcji startowali w wielu zawodach ogólnopolskich, które przyniosły im szereg dyplomów i nagród oraz uznanie widzów.

Członkowie ZWM zaczęli również uprawiać turystykę górską. Organizowano wycieczki piesze w okolice Czantorii, Stożka, Soszowa i Tułu. Przewodowały koła z Golezowa, Ustronia, Nierodzimia, Cieszyna-Bobrk i z Cisownicy. W 1947 r. Zarząd Powiatowy ZWM zorganizował dwudniową wycieczkę dla aktywu powiatowego, która zakończyła się wspólnymi zabawami przy ognisku w parku Kościuszki w Ustroniu. Koła organizowały także wycieczki samochodowe, m. in. do Oświęcimia, Krakowa, Opola, na Górę św. Anny i do odbudowującej się Warszawy. W okresie zimowym popularne były kuligi z pochodniami połączone z odwiedzinami ogniw związku.

AKADEMICKI ZWIĄZEK WALKI MŁODYCH „ŻYCIE”

AZWM jest organizacją polskiej młodzieży akademickiej, biorącej udział w walce o wielką przebudowę gospodarczą i polityczną Polski, podjętą przez obóz demokracji polskiej, walczącej o prawa i dostęp do nauki i kultury dla szerokich warstw młodzieży robotniczej, chłopskiej i inżynierskiej...

(Ze statutu Akademickiego
Związku Walki Młodych „Życie”)

DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA

Akademicki Związek Walki Młodych „Życie” (AZWM) powstał w Wyższej Szkole Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie stosunkowo późno, bo w październiku 1947 r. Do tego czasu w cieszyńskiej uczelni działało koło Związku Młodzieży Wiejskiej RP „Wici”, którego członkami byli także młodzi pracownicy WSGW, oraz mało liczebne koło Związku Niezależnej Młodzieży Socjalistycznej (ZNMS).

Inicjatorami założenia „Życia” byli studenci 2 i 3 roku Wydziału Mleczarskiego WSGW, członkowie ZWM Władysław Pawlica i Władysław Kożusznik. Zebranie założycielskie odbyło się 6 października 1947 r. Uczestniczyli w nim działacze „Życia” ze Studium Nauk Społeczno-Gospodarczych w Katowicach Zofia Paterowa i Leopold Bulandra. Przybyli także „wiciowcy” oraz postępowi członkowie ZNMS. Po zapoznaniu się z deklaracją ideowo-programową „Życia” do organizacji przystąpiło 12 studentów, z tego 8 z Wydziału Mleczarskiego, 1 z Wydziału Rolnego oraz 3 z roku wstępnego, tzw. zerowego. Wybrano 4-osobowy Zarząd Koła AZWM w składzie: Władysław Pawlica — przewodniczący, Jan Chodura — zastępca przewodniczącego, Józef Nabrdalik — sekretarz i Władysław Kożusznik — członek. W. Pawlica wchodził w skład Zarządu Głównego AZWM „Życie”. W późniejszym okresie dookoptowano do Zarządu Jana Ruckiego (skarbnik) i Stefana Michalika. Zarząd pracował w rozszerzonym składzie do zjednoczenia organizacji młodzieżowych. W chwili utworzenia Akademickiego Związku Młodzieży Polskiej koło liczyło ponad 30 studentów.

MŁODZIEŻY
robotnicza i chłopska

Polska Demokratyczna należy do Ludu. W Administracji, Przemysle i Radzie najwyższe stanowiska należą do mas pracujących... Bieda należy do Was. Dla Was przede wszystkim są Wyższe Uczelnie a jednak detąd Was tam nie ma.

W celu adekwatnego studiów wyższych młodzieży robotniczo-chłopskiej

AKADEMICKI ZWIĄZEK WALKI MŁODYCH „ŻYCIE”

ZWIĄZEK NIEZALEŻNEJ MŁODZIEŻY SOCJALISTYCZNEJ

DRUGI Z KOLEI KURS PRZYGOTOWAWCZY
na rok wstępny wyższych uczelni

Wzywamy Was do wzięcia jakiegokolwiek udziału w organizowanym kursie w Wyższym Instytucie Szkoleniowym. Zarząd. Główny nasz adres: Wyższa Szkoła Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie. Uczelnia jest BEZPŁATNA. Uczestnicy w czasie trwania kursu otrzymują płatne stypendia. Do zapisywania się prosimy o wypełnienie formularza.

Afisz informujący o naborze młodzieży na kurs przygotowawczy do Wyższej Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie.

Pilnym zadaniem nowo powstałego związku było uzyskanie wpływów w Bratniej Pomocy Studenckiej (BPS). Dotąd organizacją tą, której tradycje sięgały okresu międzywojennego, kierowali „wiciowcy” i ZNMS-owcy. Pierwszymi prezesami byli: Wacław Namysłak i Józef Klocek. Członkowie „Bratniaka” decydowali m. in. o tym, że studentom o przekonaniach lewicowych i członkom „Życia” nie przyznawano stypendiów i innych form pomocy. W listopadzie 1947 r., po kolejnym niesprawiedliwym podziale stypendiów, na uczelni zawrzało. Z inicjatywy „życiowców” przeprowadzone zostały nowe wybory do Zarządu Bratniej Pomocy. Aktyw AZWM wpisał na listy wyborcze członków posiadających umiejętność przekonywania niezdecydowanych studentów o słuszności stawianych przez organizację celów i postulatów.

Kampania przedwyborcza do BPS przebiegała burzliwie. Nie odbyło się bez prowokacji ze strony młodzieży zorganizowanej w ZNMS i studentów o poglądach reakcyjnych. Anonimowe pogróżki otrzymali Władysław Pawlica i pozostali członkowie Zarządu koła. Zniszczono także pomnik w Lasku Miejskim poświęcony poległym w walce z okupantem PPR-owcom. Mimo represji i nacisków ze strony niektórych pedagogów, większość studentów opowiedziała się za kandydatami z listy wystawionej przez AZWM „Życie”. Przewodniczącym Bratniej Pomocy Studenckiej został aktywista „Życia” Stefan Michalik. Funkcję sekretarza pełnił Gabriel Sztwiertnia.

„Życiowcy” organizowali koła naukowe i samokształceniowe. Wygłaszali odczyty i referaty naukowe dla ogółu studentów. Prowadzili bezpłatne kursy przygotowawcze dla młodych robotników i chłopów zamie-

Legitymacja członkowska Akademickiego Związku Walki Młodych „Życie” — Władysława Pawlicy.

rzających kształcić się w WSGW. Uczestniczyli w likwidacji analfabetyzmu. Organizowali spotkania z działaczami ruchu robotniczego i więźniami obozów koncentracyjnych. Rozwinęli działalność sekcji opracowania skryptów i ćwiczeń praktycznych. Dzielili dotacje, które były przyznawane przez Powiatową Radę Narodową pomiędzy najbiedniejszych studentów. Zainicjowali czyny społeczne na rzecz uczelni i środowiska. Pracowali społecznie m. in. przy budowie basenu kąpielowego w Cieszynie.

Na początku 1948 r. powołano Akademicką Komisję Jedności Działania Organizacji Demokratycznych. W jej skład wchodził: Władysław Pawlica („Życie”), Stefan Michalik (BPS), Bronisław Barcik („Wici”), oraz Feliks Szałwiński (ZNMS). Organizowano wspólne imprezy oświatowe, kulturalne i sportowe, opracowywano referaty, współdziałano w podziale stypendiów itp.

W dniach 16—17 lipca 1948 r. odbył się we Wrocławiu Kongres Zjednoczeniowy akademickich demokratycznych organizacji młodzieżowych. Uczestniczyło w nim 316 delegatów rekrutujących się spośród członków AZWM „Życie”, „Wici”, ZNMS oraz ZMD. AZWM „Życie” przy WSGW w Cieszynie reprezentował we Wrocławiu Władysław Pawlica.

Podczas kongresu powołano Związek Akademicki Młodzieży Polskiej, który wszedł w skład Związku Młodzieży Polskiej.

W październiku 1948 r. w WSGW w Cieszynie odbyło się pierwsze zebranie ZAMP. Uczestniczyło w nim blisko 50 studentów. Wybrano Zarząd koła nowej organizacji. Przewodniczącym ZAMP został Stefan Michalik („Życie”).

ORGANIZACJA MŁODZIEŻY
TOWARZYSTWA
UNIwersytetu Robotniczego

Jedną z naczelných zasad OMTUR jest wychowanie nowego człowieka, świadomego obywatela i świadomego socjalisty, który utrwalając demokrację przygotowywałby zręby pod budowę państwa socjalistycznego.

(Z zasad OMTUR-owca)

ROZWÓJ ORGANIZACYJNY

Pierwsze komitety Organizacji Młodzieżowej Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego na ziemi cieszyńskiej powstały w maju 1945 r. Ich założycielami byli pozostali przy życiu lub powracający z przymusowych robót działacze i członkowie przedwojennego Robotniczego Stowarzyszenia Kulturalno-Oświatowego „Siła”.

Pierwszy komitet OM TUR powstał 21 maja 1945 r. w Ustroniu. Koło miało siedzibę na „Breitnerówce” i liczyło ok. 30 członków. Przewodniczącym był Emil Markuzel. W maju powstały także komitety w Golezszowie, Golezszowie-Równi, Zamarskach (Franciszek Figna), Pogwizdowie i w Pastwiskach (Franciszek Chromik).

W czerwcu i lipcu powstały dalsze organizacje, m. in. w Cieszynie, Godziszowie, Wiśle, Skoczowie, Strumieniu i w Ustroniu na Gojach (Jan Kubok).

Z początkiem lipca 1945 r. odbyło się w Cieszynie zebranie działaczy istniejących komitetów OM TUR. Wśród zadań na pierwszym miejscu postawiono gromadzenie książek, organizowanie bibliotek oraz tworzenie sekcji teatralnych i chóranych. Wybrano Komitet Powiatowy OM TUR. Przewodniczącym został Teodor Guziur, a sekretarzem Jan Cymorek. Siedziba Komitetu Powiatowego znajdowała się w Cieszynie, przy ul. Szerokiej 17.

Jesienią 1945 r. powstały pierwsze komitety OM TUR w zakładach pracy: w Zakładach Rohn-Zieliński w Cieszynie, Cieszyńskiej Fabryce Narzędzi, Skoczowskich Zakładach Wyrobów Filcowych, Kuźni „Ustroń” oraz w Liceum Spółdzielczym. Pod koniec 1945 r. działało 18 komitetów terenowych, zakładowych i szkolnych, które skupiały 1006 członków.

Dnia 18 kwietnia 1946 r. obradowała pierwsza Konferencja Powiatowa OM TUR. Uczestniczyło w niej 86 delegatów z 21 kół. Omówiono dotychczasową działalność organizacji na ziemi cieszyńskiej. Przewodniczącym Komitetu Powiatowego został ponownie Teodor Guziur, a sekretarzem Jan Cymorek.

W 1946 r. powstały dalsze koła m. in. w Jaworzynce, Zebrzydowicach, Cementowni „Golezów”, Kaczcach, Lipowcu, Krasnej, Dzięgielowie, Dębowcu i w Piersćcu.

Dnia 12 października 1947 r. obradowała druga Powiatowa Konferencja OM TUR. Omówiono m.in. współpracę z pozostałymi organizacjami młodzieżowymi, szczególnie ze Związkiem Walki Młodych. Sekretarzem został wybrany Jan Pilch, który pełnił funkcję do chwili zjednoczenia organizacji młodzieżowych.

W chwili zjednoczenia ruchu młodzieżowego działały na ziemi cieszyńskiej 33 komitety OM TUR, które skupiały 3400 członków. Do aktywów powiatowej organizacji należeli: Jan Cymorek, Jan Pilch, Teodor Guziur, Wiliam Bury, Emil Markuzel, Józef Pilch, Franciszek Chromik, Jan Kubok, Maria Czudkowa, Jan Lipowczan, Zuzanna Gogółka, Jan Berrek, Franciszek Figna, Edward Hojdysz, Stanisław Staszko, Jan Gibiec, Stanisław Błaszczyk, Wiktor Wantuła, Leon Wawrzyczek, Józef Kunc, Jan Górniok, Jan Nowak, Adolf Kantor-Bolko i inni.

UDZIAŁ W ŻYCIU POLITYCZNYM I W ODBUDOWIE

Omturowcy ziemi cieszyńskiej włączyli się aktywnie do odbudowy zniszczonych zakładów pracy. Pracowali przy remontach świetlic i budo-

Protokół

ze zebrania wygotkich członków MWUR
które odbyło się dnia 3. VI. 48 w gospodarstwie na
Gojach o godz. 20. z następującym porządkiem
dziennym.

- 1.) Nazajęcie
- 2.) Odczytanie protokołu
- 3.) Sprawy wyliczki
- 4.) Reszta

I Tow. prz. Broda Jan wita wygotkich obecnych w liczbie
34 członków i udziela głosu II sekretarzowi
Tow. Teleskiemu do odczytania protokołu z ostatnie-
go zebrania. Tow. Teleski odczytuje protokół który
został przyjęty bez zmian.

II Tow. Broda wyjaśnia projektowaną przez zarząd
wyliczkę do Krosnowa. Podkreśla iż dane rui-
niczne podane w okólniku 66% nam nie przycho-
dziły, gdyż po dokładnym poinformowaniu się
o naczelniku stacji w Ustroniu możemy wyga-
dzać tylko 33% ruińskie. Podaje również że na
członka przypadłoby dopłacie około 50 zł.

Tow. Pilek prosi o głos i wyjaśnia obecnym retrospek-
tywnie dobrze ustanowić się się opłaci organizację
dane wyliczki. Tow. Broda Jan otwiera dyskusję,
gdzie wypowiada się o całej sytuacji na temat
wyliczki do Krosnowa. Po obecnym dyskusji
członkowie odmówili wyliczki do Krosnowa gdyż
kalkulowała się na drogie. Tow. Broda prosi pod-
kreśla iż wyliczki wiadnie jest konieczne.

Zatem prosi przewodniczącego Tow. Broda oświe-
ca żeby wypowiedzieli swoje zapatrywania na jaką
inną wyliczkę i prosi o staranie się o
Podczas dyskusji wyłonili się trzy wnioski.
Pierwszy wniosek Tow. Lipowczana Karol a że
by wiadnie wyliczki do ob. Liczba pod

wie nowoczesnych obiektów sportowych, szczególnie boisk piłkarskich i skoczni narciarskich w Goleszowie. Do pracy przychodzili z własnymi narzędziami. Brali także udział w akcjach żniwnych oraz w sianokosach. Pod koniec 1946 r. członkowie OM TUR przystąpili również do młodzieżowego „wyscigu pracy”. W Zakładach Rohn-Zieliński omturowcy wspólnie z członkami ZWM wykonali plan września 1946 r. w 148⁰/₀. W drugim etapie „wyscigu pracy” młodzież uzyskiwała ok. 200⁰/₀ normy.

OM TUR była związana ściśle z Polską Partią Socjalistyczną. Łączność partii z OM TUR była realizowana przez powoływanie do prezydium komitetów PPS przewodniczących, a nawet sekretarzy komitetów OM TUR. Komitety PPS na co dzień żywo interesowały się pracami OM TUR. Wyrażało się to we wspólnym organizowaniu wieców, akademii, we wspólnym udziale w uroczystościach państwowych. PPS udzielała OM TUR fachowej pomocy w różnego rodzaju pracach, otaczała opieką członków, często pomagała finansowo komitetom organizacji. Nauczyciele pepesowcy pomagali w prowadzeniu szkolenia ideologicznego.

Większość członków OM TUR ziemi cieszyńskiej czynnie włączyła się do akcji na rzecz referendum. Omturowcy brali udział w akcji propagandowej i agitacyjnej poprzedzającej głosowanie. Kolportowali materiały propagandowe, rozlepiali plakaty, prowadzili zebrania informacyjne i wiece. Większość członków głosowała zbiorowo w niebieskich koszulach i w czerwonych krawatach.

Drugą akcją o wielkim znaczeniu politycznym, w którą zaangażowała się OM TUR ziemi cieszyńskiej, były wybory do Sejmu Ustawodawczego w dniu 19 stycznia 1947 r. Młodzież brała aktywny udział w kampanii przedwyborczej. Podobnie jak przed referendum, rozklejała afisze propagandowe, rozrzucała ulotki wzywające do udziału w wyborach i do głosowania na listę Bloku Stronnictw Demokratycznych, wywieszała transparenty, dekorowała lokale wyborcze oraz wykonywała różne inne prace techniczne. Jak wynika z zachowanych materiałów, omturowcy zorganizowali wspólnie z innymi organizacjami 14 wieców (w tym jeden ze Związkiem Walki Młodych), rozprowadzali ok. 1700 egz. literatury przedwyborczej i rozlepili blisko 700 haseł.

Po zwycięstwie wyborczym Bloku Stronnictw Demokratycznych działacze OM TUR przystąpili do akcji propagandowej na rzecz zjednoczenia polskiego ruchu młodzieżowego.

Członkowie OM TUR wchodzili w skład wielu organizacji społecznych, m. in. rad narodowych, związków zawodowych, straży pożarnych i spółdzielczości. Ponad 70 aktywistów nosiło legitymacje ORMÓ, 276 było członkami Polskiej Partii Socjalistycznej, 46 omturowców wchodziło w skład władz PPS.

DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNO-OŚWIATOWA

Działalność kulturalno-wychowawcza Organizacji Młodzieży TUR prowadzona była przede wszystkim w świetlicach, które zazwyczaj znajdowały się w pomieszczeniach po byłych gospodarach. Lokale były przez młodzież omturowską społecznie remontowane i wyposażane w sprzęt świetlicowy. Najczęściej spotykane w latach 1945—1946 w nich gry to warcaby, „młynek”, „chińczyk”, tenis stołowy, rzadziej szachy.

Cieszyński aktyw OM TUR doceniał znaczenie rozbudzania zainteresowań artystycznych wśród młodzieży i ich rolę w realizacji programu

wychowawczego. Celowi temu służyły organizowane przy świetlicach sekcje kulturalne.

Już 17 czerwca 1945 r. OM TUR w Skoczowie zorganizował pierwszy po wyzwoleniu miasta festyn. Zabawa odbywała się pod hasłem przyjaźni polsko-radzieckiej.

W lipcu 1945 r. powstała przy Komitecie OM TUR w Ustroniu-Gojach sekcja teatralna, śpiewacza i oświatowa, którą kierował Józef Pilch. Działały amatorskie zespoły teatralne, recytatorskie i śpiewacze. Dnia 28 października 1945 r. zespół teatralny wystawił sztukę *Nie mów hop, aż przeskoczysz*. W tym dniu wystąpiła także orkiestra, chór oraz zespół recytatorski. W okresie 3 lat amatorski zespół teatralny w Ustroniu-Gojach wyćwiczył 10 sztuk teatralnych, w tym takie jak: *Janek doktorem*, *Pani wójtowa*, *Świat bez mężczyzn*, *Małżeństwo Loli* i *Sobkowa zagroda*. Zespół teatralny i śpiewaczy występował nie tylko w Ustroniu, lecz także w Cieszynie, Golezowie, Cisownicy, Skoczowie, a nawet w Czechosłowacji.

Omturowcy z fabryki Rohn-Zieliński (CELMA) wspólnie z Radą Zakładową utworzyli sekcję teatralną, chór i orkiestrę dętą. Orkiestrą, która koncertowała m. in. dla ludności Dębowca, dyrygował Alojzy Matuszek, a chórem zakładowym kierował Erwin Bubik.

W Ustroniu kierownikiem i reżyserem zespołu teatralnego był przewodniczący miejscowego komitetu OM TUR Emil Markuzel. Amatorzy z Ustronia wystawili m. in. *Nawrócony*, *Śluby panięskie* i *Żywego nieboszczyka*. Działalność artystyczną rozwijała także 35-osobowa sekcja śpiewacza pod kierunkiem doświadczonego chórmistrza Leona Zachraja.

Amatorskie sekcje teatralne istniały poza tym przy komitetach OM TUR w Golezowie-Równi, Pogwizdowie, Kaczcach, Pastwiskach i w Zakładach Wyrobów Filcowych (obecnie POLKAP) w Skoczowie. Sekcje te wystawiały co roku 2 sztuki teatralne. Wśród pozycji repertuarowych znajdowały się m. in. *Śluby panięskie*, *Zemsta*, *Grube ryby*, *Królowa przedmieścia* i *Tkacze*.

Działacze OM TUR organizowali kursy tańców towarzyskich oraz cieszyńskich tańców ludowych. Często zdarzały się przypadki wesel omturowskich. Na zabawę weselną byli wówczas zapraszani wszyscy członkowie organizacji, co przyczyniało się do wytwarzania więzi i solidarności organizacyjnej.

Jedną z form pracy kulturalno-oświatowej OM TUR było upowszechnianie czytelnictwa książek. Poprzez zbiórki książek tworzone podstawy sieci bibliotek organizacyjnych. Jedynie podczas majowych Dni Oświaty w 1946 r. omturowcy zebrali ponad 1,5 tys. tomów. Własne biblioteki posiadały organizacje w Ustroniu-Gojach, Ustroniu, Golezowie, Strumieniu, Skoczowie i w Cieszynie.

Przy komitetach OM TUR organizowano również sekcje doszkalające, które zajmowały się likwidacją analfabetyzmu, organizując kursy dla młodzieży robotniczej. W marcu 1946 r. OM TUR w Cieszynie zorganizował w ramach hasła „Oświata dźwignią dobrobytu i kultury” 3-miesięczny kurs języka polskiego i historii polskiej. W Ustroniu i w Wiśle urządzono dla dziewcząt kurs spółdzielczy, który przygotowywał młodzież do podjęcia pracy zawodowej w spółdzielczości spożywców „Społem”.

Obok działalności kulturalno-światlicowej OM TUR uczestniczył także w pracach o charakterze masowo-propagandowym. Członkowie brali udział m. in. w uroczystościach dożynkowych (wspólnie z młodzieżą

Przedwojenni działacze „Siły” (siedzą w pierwszym rzędzie) w Ustroniu-Gojach w 1945 roku na spotkaniu z młodą generacją, która zasilila szeregi OM TUR.

ZWM i „Wici”), w świętach spółdzielczości, jak również w kampanii antybyrnesowskiej, stając w obronie zachodnich granic Polski.

W świetlicach prowadzono także szkolenie z zakresu ruchu robotniczego i młodzieżowego, organizowano spotkania z uczestnikami ruchu oporu, więźniami obozów zagłady i z żołnierzami Ludowego Wojska Polskiego. Propagowano również ideę przyjaźni z Krajem Rad, m.in. poprzez wyświetlanie filmów radzieckich.

DZIAŁALNOŚĆ SPORTOWA

Organizacja Młodzieży TUR uzyskiwała najlepsze ze wszystkich organizacji młodzieżowych w Cieszyńskim wyniki w masowej działalności sportowej.

Najtrwalej zapisał się w historii sportowej powstały we wrześniu 1945 r. Klub Sportowy OM TUR w Golezowie, którego najsilniejszą sekcją było narciarstwo. Dnia 26 stycznia 1947 r. odbyły się w Golezowie zawody narciarskie klubów robotniczych pow. cieszyńskiego. Najlepsze rezultaty odnieśli sportowcy z Golezowa (Czudek, Broda i Ryś) i z Ustronia (Małysz, Wantulok, Paszcza). W tym samym roku narciarze z Golezowa zdobyli tytuł drużynowego mistrza Śląska i Polski. W mistrzostwach startowało 37 skoczków, biegaczy i zjazdowców z Leopoldem Tajnerem na czele. L. Tajner zdobył później 3-krotnie tytuł wicemistrza Polski w skokach narciarskich oraz reprezentował barwy kraju w Zimowych Igrzyskach Olimpijskich w St. Moritz i w Oslo.

Omturowcy z Cieszyna byli także organizatorami pierwszych powojennych mistrzostw Śląska robotniczych klubów sportowych w narciarstwie w Goleszowie (skoki i biegi) oraz w Ustroniu (zjazdy). Wszystkie czołowe lokaty zdobyli narciarze OM TUR z powiatu cieszyńskiego.

Sportowcom brakowało podstawowego sprzętu narciarskiego. Narty turystyczne przerabiano na biegówki i zjazdówki. Startowano także na nartach wykonanych własnoręcznie. Były przypadki, że jedna para nart do skoków służyła kilku narciarzom klubu.

Do najlepszych sportowców-narciarzy z Goleszowa należeli: Leopold, Jan i Alojzy Tajnerowie, Władysław, Franciszek i Ludwik Brodowie, Jerzy i Jan Sikorowie, Orawski, Wolny, Wojnar, Szczepański, Berek, Czudek, Czepczor, Doryghi i Legierski.

Omturowcy z Goleszowa masowo uprawiali także piłkę nożną. Już w lipcu 1945 r. rozgrywano mecze z komitetem OM TUR ze Skoczowa. Później do rozgrywek włączyli się członkowie organizacji z Ustronia, Kaczyc, Pogwizdowa, Pastwisk i Zamarsk. Początkowo grano w butach robotniczych i w niejednolitych strojach. Z czasem sprowadzono za zrobione pieniądze buty piłkarskie oraz kilka kompletów strojów piłkarskich z Warszawy. W Goleszowie uprawiano także lekkoatletykę, szczególnie biegi, skoki oraz pchnięcie kulą.

W czerwcu 1946 r. młodzi robotnicy zrzeszeni w komitecie OM TUR w Cieszynie, entuzjaści sportu na czele z Kantorem i Suchankiem reaktywowali Klub Sportowy „Siła”, który po połączeniu się organizacji młodzieżowych w Związek Młodzieży Polskiej przyjął nazwę Klub sportowy ZMP „Siła”. W Cieszynie powstała sekcja pływacka i bokserska. Przedwojenny bokserski mistrz Polski Adolf Kantor-Bolko przekazał klubowi 6 par rękawic bokserskich oraz całkowite wyposażenie ringu.

Na przełomie lat 1946—1947 zawiązało się Towarzystwo Sportowe Ustronia. Posiadało sekcję tenisa ziemnego oraz narciarską. W rok później młodzi działacze sportowi nawiązali bezpośredni kontakt z Kuźnią, w wyniku czego powołano do życia Fabryczny Klub Sportowy „Ustron”. Na zorganizowanych w sezonie zimowym 1946—1947 mistrzostwach Polski trzyosobowy ustronński zespół narciarski uzyskał pomimo ostrej konkurencji III miejsce.

Silna sekcja sportowa istniała również przy komitecie OM TUR w Zamarskach, którą prowadził Stanisław Kiszka. Działały tam sekcje piłki nożnej oraz piłki siatkowej.

Pod koniec 1945 r. reaktywowano przedwojenne „siłackie” grupy gimnastyczne w Ustroniu, Goleszowie, Pogwizdowie, Godziszowie, Cieszynie i w Ustroniu-Gojach. Odremontowano zachowane poręcze, drążki, konie oraz inne przyrządy gimnastyczne. Akrobaci zdobyli na zawodach wojewódzkich i ogólnopolskich kilka pucharów oraz kilkadziesiąt dyplomów.

Komitet powiatowy OM TUR w Cieszynie organizował coroczne mistrzostwa komitetów omturowskich w piłce nożnej, siatkówce i w tenisie stołowym. Najlepsze zespoły występowały w regularnych rozgrywkach organizowanych przez różne związki sportowe.

Omturowcy organizowali ponadto biegi przełajowe, konkursy na najlepszego siłacza, podnoszenia ciężarów, zawody pływackie itp.

Zapoczątkowana w drugiej połowie 1945 r. działalność sportowa OM TUR wydała świetne owoce — rok 1948 omturowcy powiatu kończyli jako przodownicy w ruchu sportowym wśród pozostałych organizacji młodzieżowych. Przodownictwo to wyrażało się zarówno w umasowieniu

wychowania fizycznego, jak i w uzyskanych wynikach sportowych. Na uwagę zasługuje także współpraca omturowców ze Zrzeszeniem Robotniczych Stowarzyszeń Sportowych i kołami Związku Walki Młodych.

TURYSTYKA I WYPOCZYNEK

Organizacja młodzieży TUR prowadziła bardzo aktywną działalność turystyczną. W okresie letnim komitety organizowały niedzielne wycieczki do lasów z zabawami i grami ruchowymi. Urządzano także piesze wycieczki, m. in. na Stożek, Tuł, Czantorię, Soszów, Równicę i Babią Górę. Popularne były rajdy turystyczne, w których często udział brała także młodzież ZWM.

Komitety OM TUR w zakładach pracy organizowały wycieczki samochodowe do Bielska-Białej, Oświęcimia, Krakowa, Wieliczki, Pszczyzny, Opola, Warszawy i na Górę św. Anny. Samochody dekorowano zieloną, wywieszano biało-czerwone i zielone szturmówki, jeżdżono w mundurkach organizacyjnych. W miejscach postoju omturowcy organizowali występy chórów, zespołów teatralnych, śpiewaczych itp.

W okresie zimowym popularne były rajdy narciarskie oraz kuligi z pochodniami, które kończyły się wspólnymi zabawami.

Najaktywniejszą działalność turystyczno-wypoczynkową prowadziły komitety OM TUR z Ustronia, Goleszowa, Ustronia-Gojów, Cisownicy, Cieszyna, Liceum Spółdzielczego i z fabryki Rohn-Zieliński w Cieszynie.

ZWIĄZEK MŁODZIEŻY WIEJSKIEJ
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
„WICI”

Zadaniem naszym jest zbudować Polskę Ludową, opartą na sprawiedliwości — Polskę, w której ma mieć miejsce człowiek pracujący i współpracujący ze swymi braćmi.

(Stefan Ignar, „Wici”, nr 18, 1945 r.)

ROZWÓJ ORGANIZACYJNY

Na początku maja 1945 r. na teren Cieszyńskiego przybyli działacze Związku Młodzieży Wiejskiej Rzeczypospolitej Polskiej „Wici” z Krakowa. Przewodniczył pochodzący z Gumien student Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie Karol Krzywoń. Ambicją Krzywonia było, aby pierwsze koło „Wici” powstało w jego rodzinnej miejscowości. Utworzone zostało 21 maja 1945 r. Prezesem został Karol Krzywoń. Liczyło 30 członków (dane szacunkowe). W tydzień później (28 maja) powstało koło w Dębowcu. Skupiało 42 młodych ludzi w wieku do 30 lat. W maju, 31. założono także koło w Puńcowie, które liczyło 38 osób.

W pierwszych dniach czerwca 1945 r. powstało koło w Ustroniu, które miało siedzibę na „Prażakówce” (przewodniczący Adolf Lipowczan) oraz w Cisownicy. Założycielem i prezesem tego ostatniego, które liczyło ponad 30 członków, był nauczyciel szkoły podstawowej Jan Wojnar. W dniu 6 czerwca zebrała się młodzież Iskrzyczyna. Omówiono statut organizacji „Wici”. Do związku wstąpiło 37 uczestników zebrania. Prezesem został wybrany Józef Przybyła. W czerwcu powstały także koła w Zamarskach, Lipowcu, Kiczycach, Simoradzu, Kończycach Wielkich, Pogwizdowie oraz w Goleszowie.

W dniu 24 czerwca 1945 r. przybył do Cieszyna Władysław Jagusztyn, wiceprezes Zarządu Głównego ZMW RP „Wici”. Z jego inicjatywy odbyła się pierwsza narada prezesów i aktywistów. Podczas narady powołano do życia Komitet Organizacyjny Zarządu Powiatowego „Wici”, którego zadaniem było kierowanie organizacją do chwili pierwszego Powiatowego Zjazdu ZMW „Wici”. Na czele komitetu stanął dotychczasowy prezes koła w Gumnach Karol Krzywoń, a jego zastępcą został Jerzy Brzoza.

W dniu 21 lipca 1945 r. pracowało w powiecie cieszyńskim 20 kół „Wici”.

Pierwszy zjazd powiatowy odbył się 20 października 1945 r. Wzięło w nim udział 80 delegatów, którzy reprezentowali 860 członków z 24 kół. Zjazd podsumował półroczny dorobek organizacji, wytyczył program działania na najbliższy okres oraz wybrał Zarząd Powiatowy. Prezesem został Karol Krzywoń, wiceprezesem Jerzy Brzoza, sekretarzem Jan Wojnar, a skarbnikiem Józef Śliwka.

Na początku 1946 r. powstały dalsze koła „Wici”, m. in. w Kozakowicach, Nierodzimiu, Pogórze, Ochabach, Pruchnej, Ogrodzonej, Kisielowie, Godziszowie, Lesznej Górnej, Istebnej i w Wyższej Szkole Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie. Informacja Komitetu Powiatowego Stronnictwa Ludowego w Cieszynie z maja 1946 r. potwierdza istnienie 30 kół ZMW „Wici” oraz 1200 członków.

Do drugiego Zjazdu Powiatowego „Wici”, który odbył się 14 listopada 1946 r., powstały dalsze koła w Koniakowie, Wiślicy, Chybiu i w Wiśle. W zjeździe wzięło udział 92 delegatów, którzy reprezentowali 1560 członków. Prezesem nowego Zarządu Powiatowego „Wici” został wybrany Józef Śliwka, wiceprezesami Jerzy Brzoza i Władysław Witoszek, sekretarzem Józef Przybyła, a skarbnikiem Bronisław Barcik.

Po drugim zjeździe nastąpił dalszy rozwój organizacyjny kół. Powstały także nowe organizacje wiejskie, m.in. w Pastwiskach, Pogwizdowie, Wilamowicach i w Górkach Wielkich. W marcu 1947 r. pracowało w powiecie 38 kół, które skupiały ponad 2600 członków.

Członkowie Koła Związku Młodzieży Wiejskiej „Wici” w Zamarskach
(we wrześniu 1945 roku).

W październiku 1947 r. w Cieszynie obradował trzeci walny zjazd „Wici”. Oceniono dotychczasową działalność organizacyjną oraz ideowo-wychowawczą i kulturalno-oświatową. Ustosunkowano się do propozycji zjednoczenia ruchu młodzieżowego. Przyjęto uchwały o zjednoczeniu oraz o dalszej demokratyzacji organizacji. Wybrano także nowe władze związku. Prezesem został Józef Przybyła, wiceprezesami Jan Śliwka i Władysław Witoszek, sekretarzem Władysław Fielek, a skarbnikiem Krystyna Jurczek. W skład zarządu weszło również 13 aktywistów terenowych, w tym m. in. Paweł Maciejczek z Puńcowa, Jan Wojnar z Ustronia, Wojciech Ostachowski z WSGW w Cieszynie, Marta Zabystrzan z Dębowca, Józef Piekarczyk z Kończyc Wielkich i Alojzy Wawrzyczek z Hażłacha. Zarząd w tym składzie pracował do zjednoczenia ruchu młodzieżowego, tj. do 22 lipca 1948 r.

Na początku 1948 r. powstały dalsze koła „Wici” w sanatorium w Istebnej, Liceum Pedagogicznym i Szkole Ćwiczeń w Cieszynie oraz w Jaworzynce. W lipcu 1948 r. 45 kół skupiało 3300 członków „Wici”.

UDZIAŁ W ŻYCIU POLITYCZNYM

Członkowie „Wici” uczestniczyli aktywnie w życiu politycznym. Tak np. założycielami Związku Samopomocy Chłopskiej w większości wsi byli działacze „Wici”. W 1945 r. spółdzielnie pracowały w Dębowcu, Golezowie, Iskrzyczynie, Koniakowie, Ochabach, Pierścicu, Wiśle i w Zembrzydowicach. Pod koniec 1948 r. działało 18 spółdzielń z 5550 członkami. „Wiciowcy” pracowali również aktywnie w Związku Spółdzielczo-

ci Gospodarczej Rzeczypospolitej Polskiej „Społem” Oddział w Cieszynie oraz w Spółdzielni Rolniczo-Handlowej „Zagroda” w Cieszynie.

Członkowie kół uczestniczyli w akcji propagandowej na rzecz partii Bloku Demokratycznego podczas referendum w 1946 r. Rozlepiali afisze, roznosili ulotki, uczestniczyli zbiorowo w wyborach. Tak było m. in. w Zamarskach, gdzie wiciowcy poszli wspólnie do lokalu wyborczego w Hażlachu, oddając głosy za władzą ludową. Przed referendum ludowym członkowie związku utworzyli 2 brygady agitacyjne (14 osób), zorganizowali 4 wiece, rozprawdzili ponad 1200 egz. broszur, ulotek, plakatów, odezów, okólników oraz instrukcji dotyczących głosowania.

Radośnie był obchodzony w 1946 r. zorganizowany przez Komisję Porozumiewawczą Organizacji Młodzieżowych w Cieszynie Tydzień Młodzieży. M. in. 27 marca w Domu Kultury w Cieszynie odbyła się uroczysta akademie ZWM, ZMW „Wici” i ZHP, na którą przybyło 700 osób. Na akademii młodzież wystąpiła z programem artystycznym.

W obchodach Święta Pracy w 1946 r. masowy udział wzięli członkowie wszystkich trzech organizacji, wszyscy w strojach organizacyjnych, ze szturmówkami i transparentami. W pochodach w Cieszynie, Skoczowie czy w Ustroniu bardzo dobrze prezentowała się młodzież wiciowska. Podobnie było w obchodach Święta Ludowego. W pochodzie w 1946 r. wzięło udział ok. 600 członków w białych koszulach, zielonych krawatach i ze szturmówkami, biało-czerwonymi i zielonymi.

Gdy w październiku 1946 r. organizacje młodzieżowe wystąpiły ze wspólnym hasłem „Razem, młodzi przyjaciele”, wiciowcy przystąpili z pasją do wspólnego działania. Zebrali kilka ton żelaza oraz innych metali kolorowych.

Dożynki zorganizowane przez „wiciowców” w Zamarskach w 1946 roku.

Kol. Witoszkówna
Helena
zam. w Zamarsk
jest członkiem Koła Młodzieży Wiejskiej „Wici” w Zamarsk
gm. _____
pow. Cieszyn
woj. śląsko-Dąbrowskie
ijako taki korzysta ze wszystkich praw członkows. statutem przewidzianych.

*Legitymacja ważna
do dnia 31. XII. 1945 roku.*

Sekretarz: *[Signature]* Prezes: *[Signature]*

Katowice, dnia 5. I. 46 194 r.

Legitymacja członkowska
ZMW RP „Wici” — He-
leny Witoszkówny.

Aktywny był udział młodzieży wiejskiej w wyborach do Sejmu PRL w styczniu 1947 r. Wszystkie koła „Wici” zorganizowały wiece i zebrania przedwyborcze. Ponadto malowali hasła, wygłaszali pogadanki i przemawiali na wiecach. Uczestniczyli również w pracach komisji wyborczych. Niektórzy wstępowali do ORMO.

Na początku 1948 r. działalność kół była podporządkowana działaniom na rzecz zjednoczenia organizacji młodzieżowych. Organizowano wspólne posiedzenia i spotkania, przystąpiono do Czynu Kongresowego. Wiciowcy poparli także utworzenie organizacji Służba Polsce.

W 1948 r. do Stronnictwa Ludowego należało ponad 400 członków „Wici”. Wielu z nich pełniło funkcje w SL. Ponadto pracowali aktywnie w Związku Samopomocy Chłopskiej, zespołach przysposobienia rolniczego, w ORMO.

DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA I OŚWIATOWA

Koła ZMW „Wici” prowadziły działalność kulturalną głównie we własnych świetlicach, poprzez amatorskie sekcje teatralne. W czerwcu 1945 r.

świetlice posiadały koła w Gumnach (sala restauracyjna), Dębowcu (była sala parafialna), Ustroniu („Prażakówka”), Zamarskach (sala przedwojennej gospody) oraz w Iskrzyczynie (sala restauracyjna „U Gawłowskiego”). Świetlice zostały przez aktyw wiciowski społecznie wyremontowane i urządzone.

W Ustroniu powstał pierwszy na ziemi cieszyńskiej wiciowski amatorski zespół teatralny, który założył i którym kierował przez ponad 3 lata przewodniczący koła Adolf Lipowczan. Był to dobry zespół. Pierwszą wystawioną sztuką była jesienią 1945 r. trzyaktowa sztuka Karola Bergera *Nawrócony*. W następnych latach przygotowano i wystawiono dalsze sztuki: Bergera, Farnika, Kołodzieja i Fredry.

W tym samym roku powstały dalsze sekcje teatralne. Wiciowcy z Dębowca wystawili sztukę *Hrabia Klimczok*, członkowie koła z Gumien *Nawróconego*, a z Iskrzyczyna *Grube ryby*. Teatrzyk z Iskrzyczyna wystawiał m. in. w Dębowcu, Simoradzu, Kozakowicach i w Golezowie. Amatorskie zespoły teatralne istniały również w Lipowcu, Kiczycach, Pogwizdowie, Ochabach, Jaworzynce, Kisielowie, Mnisztwie, Puńcowie, Ogrodzonej, Golezowie, Pruchnej, Cisownicy i w Zamarskach. Wiciowcy tego ostatniego koła przygotowali kilka widowisk teatralnych o tematyce regionalnej, które wystawili w sali przedwojennej gospody. Organizowali ponadto wieczory recytatorskie połączone z występami chóru, który prowadził kierownik szkoły w Zamarskach Ludwik Kobiela.

W celu przypomnienia cieszyńskiego folkloru wiciowcy z Cisownicy, Wisły, Istebnej, Jaworzynki, Koniakowa oraz Iskrzyczyna organizowali tradycyjne „szkubaczki”.

Wiciowcy byli w większości wsi Cieszyńskiego organizatorami święta plonów. Program dożynek nawiązywał do starych tradycji ludowych. Był organizowany m. in. barwny pochód, składano wieniec starostom dożynek, śpiewano pieśni dożynkowe oraz recytowano okolicznościowe wiersze. Uroczystościom towarzyszyły wystawy plonów oraz zabawy ludowe. Dożynki organizowane były m. in. przez koła „Wici” w Gumnach, Pastwiskach, Dębowcu, Koniakowie i w Pruchnej.

Na początku 1946 r. rozwinął się masowy ruch organizowania konkursów recytatorskich. Do ich urządzania szeroko włączyli się młodzi nauczyciele ze szkół wiejskich oraz studenci Wyższej Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie. Najlepsze zespoły recytatorskie działały w Kozakowicach, Golezowie, Pruchnej, Kisielowie, Zamarskach, Lesznej Górnej i w Istebnej.

Przez odpowiednio dobraną literaturę aktyw „Wici” starał się rozbudzić zainteresowanie czytelnictwem wśród młodzieży wiejskiej, a jednocześnie zaszcześcić jej określone treści związane z postaciami bohaterów narodowych, z tradycjami walk narodowowyzwoleńczych, a przede wszystkim z warunkami bytu chłopca polskiego w różnych okresach naszych dziejów, z jego dążeniami i walką o prawa obywatelskie. Najbardziej poczytnymi książkami, które znajdowały się w wiciowskich bibliotekach, były: *W Roztokach* W. Orkana, *Orka na ugorze* J. Wiktora oraz dzieła M. Konopnickiej i B. Prusa. Kolportowano także prasę związkową. Największą poczytnością cieszył się tygodnik „Wici” oraz „Przysposobienie Rolnicze” i „Młoda Myśl Ludowa”.

Organizowano spotkania z pisarzami, działaczami ruchu kulturalnego ziemi cieszyńskiej, aktorami i dziennikarzami. Młodzież wiciowska spotykała się m. in. z Gustawem Morcinkiem, Jalu Kurkiem, Jerzym Drozdem i Alojzym Waszkiem.

Dużą uwagę przywiązywano do rozwoju oświaty rolniczej. Koła organizowały kursy specjalistyczne z zakresu uprawy zbóż oraz hodowli. Słuchacze kursów, którzy byli zorganizowani w zespołach przysposobienia rolniczego, odbywali samodzielne praktyki na wydzielonych działkach. Najlepsze plony były wystawiane podczas dorocznych dożynek. Wystawy dla zespołów przysposobienia rolniczego organizował także Zarząd Powiatowy „Wici”.

Zespoły przysposobienia rolniczego stały się bardzo popularne wśród młodzieży wiejskiej. O ile pod koniec 1945 r. pracowało tylko 11 zespołów, to w marcu 1947 r. już 43 zespoły przysposobienia rolniczego. Skupiały one 176 wiciowców oraz młodzieży niezorganizowanej. Najlepiej pracowały zespoły PR w Dębowcu, Goleszowie, Hażlachu, Ogrodzonej, Pastwiskach, Pierścicu, Pruchnej, Zebrzydowicach, Koniakowie i w Islebnej.

Kursy specjalistyczne organizował również Zarząd Powiatowy „Wici” w Cieszynie. W Październiku 1946 r. urządzony został pierwszy kurs — z zakresu uprawy i hodowli. Wykładowcami byli pracownicy nauki oraz studenci WSGW w Cieszynie.

W tym samym roku w Nierodzimiu powstał Uniwersytet Ludowy, założony z inicjatywy Józefa Kreta. Był on kuźnią kadr dla organizacji wiciowskiej. Absolwenci szkoły zasilali aktyw organizacyjny na terenie blisko całego kraju. Jego absolwentem był m. in. Daruk z Lubelskiego, autor kilku książek, w tym m. in. poczytnej książki *Bez głąskania po głowie*. Później Uniwersytet Ludowy przemianowano w Szkołę Pracy Społecznej, a placówka została przeniesiona do Górek Wielkich.

Aktyw dziewczęcy zorganizował wiosną 1947 r. konkurs na najładniejszy ogródek kwiatowy. Uczestniczyło w nim ponad 100 wciarek, a zwyciężyła Marta Zabysztzan z Dębowca.

W marcu 1948 r. wiciowcy przystąpili wspólnie z wiejskimi kołami Związku Walki Młodych do pierwszego etapu współzawodnictwa w dziedzinie rolnictwa. Współzawodnictwo obejmowało przede wszystkim walkę z chwastami, wygląd estetyczny obejść gospodarskich, akcję siewną, konserwację maszyn i urządzeń rolniczych, chodowlę drobiu, podnoszenie kwalifikacji zawodowych. W maju 1948 r. uczestniczyło we współzawodnictwie ok. 400 członków „Wici”, a w lipcu ich liczba wzrosła do 720. W Katowicach działał Wojewódzki Komitet Młodzieżowego Współzawodnictwa Pracy na wsie okręgu śląsko-dąbrowskiego, w skład którego wchodził również członek Zarządu Powiatowego „Wici” w Cieszynie Władysław Zawadzki.

Prowadzono kursy oświatowo-polityczne. Z początkiem 1946 r. działacze ZP „Wici” zorganizowali trzymiesięczny kurs krawiecki dla dziewcząt który cieszył się ogromnym powodzeniem. W programie uwzględniono również zagadnienia społeczne i świetlicowo-artystyczne.

Kursy oświatowe prowadzone były według programu opracowanego przez Wydział Kultury i Oświaty Zarządu Głównego. Dawały młodzieży ogólną orientację w sytuacji społeczno-politycznej kraju, mówiły o aktualnej sytuacji w świecie oraz o miejscu i roli ruchu ludowego w społeczeństwie. Dochodziły do tego podstawowe wiadomości z zakresu samorządu i spółdzielczości, wiadomości o szkolnictwie i możliwościach kształcenia się młodzieży wiejskiej, wreszcie o kulturze ludowej i sztuce. Wspomniany wydział Zarządu Głównego organizował także korespondencyjne kursy z zakresu gimnazjum i liceum; w roku szkolnym 1947/

1948 liczba zgłoszeń sięgała ponad 3 tys. Uczestnikami była także młodzież wiciowska ziemi cieszyńskiej.

W październiku 1945 r. koła „Wici” przystąpiły do uporządkowania i upamiętnienia miejsc straceń Polaków oraz osób innych narodowości walczących z hitleryzmem. Koło w Dębowcu uporządkowało grób zamordowanych w lutym 1945 r., w czasie ewakuacji podoboju koncentracyjnego KL — Auschwitz w Goleszowie Żydów. Na dzień Zmarłych uporządkowano ponadto groby żołnierzy polskich i radzieckich na cmentarzu w Gumnach, Skoczowie i w Ustroniu.

DZIAŁALNOŚĆ SPORTOWO-TURYSTYCZNA

Sport nie stał u wiciowców na wysokim poziomie. Brak było własnych klubów sportowych, ograniczono się zatem do kilku imprez, którymi były mecze w piłkę nożną i w siatkówkę. Niektórzy członkowie „Wici” uprawiali narciarstwo. Tak było w Istebnej, Wiśle, Goleszowie i w Ustroniu.

Lepiej przedstawiał się ruch turystyczny. Organizowano wycieczki piesze po Beskidzie Śląskim i autobusowe, m. in. do Oświęcimia, Krakowa i Katowic. W okresie zimowym bardzo popularne były kuligi, połączone z odwiedzinami sąsiednich organizacji. Imprezy kończyły się zazwyczaj wspólnymi zabawami i konkursami.

POWSTANIE ZWIĄZKU MŁODZIEŻY POLSKIEJ

*Łączymy się w Związek Młodzieży Polskiej,
aby całe młode pokolenie naszego kraju porwać
naszą wiarą i entuzjazmem, naszym przykładem,
twórczej pracy dla kraju, dla budownictwa silnej
i szczęśliwej Polski.*

(Z Deklaracji Ideowo-Programowej
Związku Młodzieży Polskiej)

ORGANIZACYJNE POCZĄTKI

Koła Związku Walki Młodych ziemi cieszyńskiej stały od początku na stanowisku jedności młodzieży. Za wspólnym działaniem opowiedziały się także większość komitetów Organizacji Młodzieży TUR. Przykładem tego mogą być wspólnie przygotowywane imprezy artystyczne dla uczczenia ważnych rocznic narodowych. Najlepiej współpraca ta układała się w Ustroniu. Wspólne zabawy oraz imprezy sportowe organizowali także zetwuemowcy i omturowcy z Golezowa, Skoczowa, Cisownicy i z Bażanowic.

Ścisła współpraca pomiędzy ZWM i OM TUR istniała w zakładach pracy. W fabryce Rohn-Zieliński (dziś CELMA) podjęto m. in. decyzję o organizowaniu wspólnych akcji politycznych i masówek, a od połowy 1946 r. zetwuemowcy i omturowcy przystąpili do drugiego etapu młodzieżowego „współzawodnictwa pracy”.

W marcu 1946 r. obchodzony był pierwszy Światowy Tydzień Młodzieży. Z tej okazji Powiatowa Komisja Porozumiewawcza Organizacji Młodzieżowych w Cieszynie, która została utworzona 2 miesiące wcześniej, zorganizowała 27 marca w Domu Narodowym w Cieszynie akademię, w której uczestniczyło ponad 700 członków ZWM, OM TUR, ZHP oraz ZMW „Wici”. Młodzież wystąpiła z bogatym programem artystycznym. Odbyło się także szereg wspólnych odczytów i zebrań.

Do bliższego zbliżenia pomiędzy ZWM, OM TUR i członkami „Wici”, którzy nie byli pod wpływami mikołajczykowskiego Polskiego Stronnictwa Ludowego, doszło w przeddzień referendum. Organizacje młodzieżowe prowadziły wspólną działalność propagandową i agitacyjną na rzecz bloku stronnictw demokratycznych i wzywały do głosowania „trzy razy tak”.

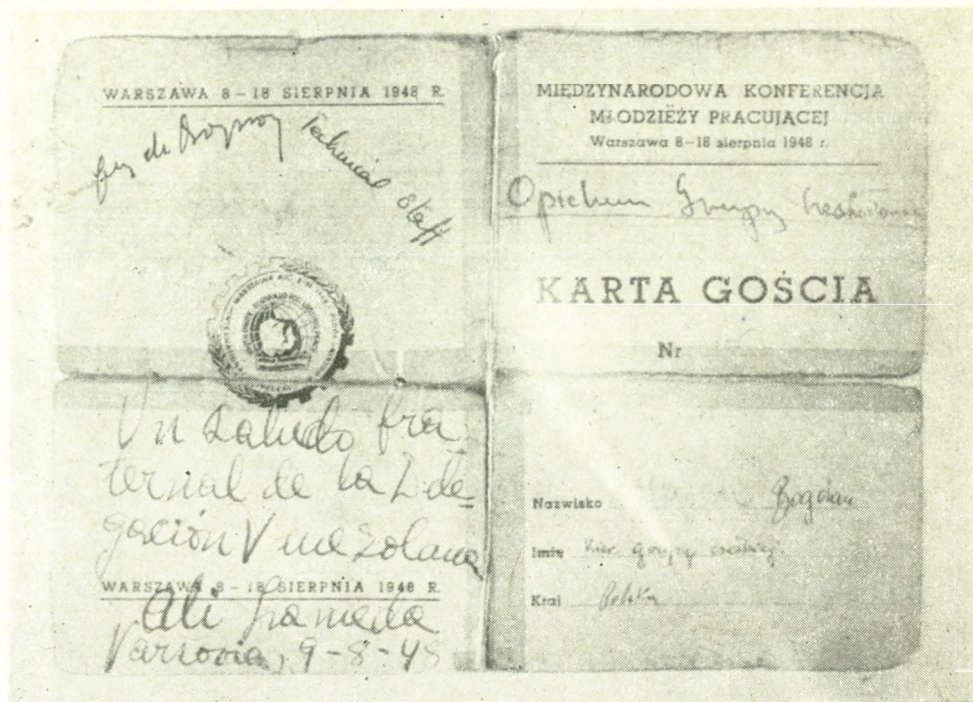
W sierpniu 1946 r. wzajemne stosunki ZWM i OM TUR uległy na szczeblu powiatowym pogorszeniu. Wynikało to z sytuacji wewnętrznej w PPS i OM TUR. Nie posiadały one bowiem jednolitej linii w zakresie współpracy międzypartyjnej i międzyorganizacyjnej. Rozpadła się również Powiatowa Komisja Porozumiewawcza Organizacji Młodzieżowych w Cieszynie.

Sytuacja uległa poprawie pod koniec listopada 1946 r. kiedy PPR i PPS zawarły umowę o jedności działania. Obie partie stwierdziły, że *uznają konieczność bliskiej współpracy i ideowego zbliżenia organizacji młodzieżowych i zobowiązują się skłonić OM TUR i ZWM do zawarcia odpowiedniego porozumienia.*

Pod koniec lutego 1947 r. reaktywowano Powiatową Komisję Porozumiewawczą Organizacji Młodzieżowych w Cieszynie. Na jej czele stanął przewodniczący Zarządu Powiatowego ZWM Paweł Podzorski. W skład Prezydium Komisji weszli również sekretarz Komitetu Powiatowego OM TUR Jan Pilch i prezes Zarządu Powiatowego ZMW RP „Wici” Józef Przybyła.

Pierwsze wspólne imprezy powiatowe zorganizowano pod koniec marca 1947 r. w czasie obchodów Tygodnia Światowej Federacji Młodzieży Demokratycznej. Uczestniczyli w nich członkowie ZWM, „Wici”, ZHP oraz omturowcy.

W październiku 1947 r. urządzono dwie narady aktywu powiatowego ZWM i OM TUR. W listopadzie tego roku odbyły się także wspólne zebrania kół ZWM i OM TUR. Większość członków tych organizacji opo-

Karta gościa Międzynarodowej Konferencji Młodzieży Pracującej, która odbyła się w Warszawie w dniach od 8 do 18 sierpnia 1948 roku. Karta należała do Bogdana Hajka, który był opiekunem grupy młodzieży czechosłowackiej.

wiedziała się za zjednoczeniem, podobnie jak aktyw terenowy i władze powiatowe „Wici”.

Z początkiem 1948 r. cała działalność organizacji młodzieżowych podporządkowana była jednemu głównemu zadaniu — zjednoczeniu ruchu młodzieżowego. Ważną, sprzyjającą temu rolę odegrały m. in. osobiste znajomości i kontakty członków, stosunki przyjaźni i koleżeństwa. Był to niewątpliwie czynnik niwelujący spory i różnice między organizacjami.

W marcu 1948 r. odbył się w Cieszynie duży wiec z okazji powołania organizacji „Służba Polsce”. Uczestniczyło w nim blisko 2 tys. członków ZWM, OM TUR i „Wici”. W dniach 21—29 marca 1948 r. członkowie ZWM, OM TUR, „Wici”, ZHP oraz kół młodzieżowych PCK przeprowadzili wspólną zbiórkę na rzecz młodzieży walczącej o wolność i demokrację Grecji oraz Hiszpanii.

Dnia 1 maja odbyła się w Cieszynie powiatowa manifestacja młodzieży, która opowiedziała się za zjednoczeniem wszystkich organizacji młodzieżowych. W wiecu uczestniczył przewodniczący Komitetu Centralnego OM TUR Lucjan Motyka.

W połowie maja 1948 r. powołano Powiatowy Komitet Jedności. Przewodniczącym został Wincenty Farana (ZWM), a jego zastępcami Jan Pilch (OM TUR) i Józef Przybyła („Wici”). Do 20 czerwca powołano gminne, zakładowe i szkolne komitety jedności. Dyskusja podczas ze-

brań wyborczych koncentrowała się na kształcie przyszłej zjednoczonej organizacji oraz wspólnych czynach społecznych.

W lipcu młodzież przystąpiła do Czynu Kongresowego. Wykonano wiele prac społecznych na rzecz środowiska. M. in. młodzież Zamarsk radiofonizowała wieś, a w Kończycach Małych pracowano przy naprawie drogi. Wiele czynów wykonano w trakcie prac żniwnych.

W dniach 20—21 lipca 1948 r. obradował we Wrocławiu z udziałem 1021 delegatów reprezentujących 752 tys. członków ZWM, OM TUR, ZMW RP „Wici” i ZMD Kongres Zjednoczeniowy organizacji młodzieżowych. Cieszyńskie organizacje młodzieżowe reprezentowali: Wincenty Farana (ZMW), Józef Przybyła i Władysław Witoszek („Wici”) oraz Jan Pilch (OM TUR).

Zjazd potwierdził dążenie do zjednoczenia młodzieży polskiej, wynikające ze wspólnoty interesów i potrzeb młodego pokolenia. Delegaci przyjęli wniosek Centralnego Komitetu Jedności Młodzieży o powołaniu do życia Związku Młodzieży Polskiej. Przewodniczącym Rady Naczelnej ZMP wybrano Stefana Ignara, a przewodniczącym Prezydium Zarządu Głównego ZMP został Janusz Zarzycki.

Kongres wrocławski uchwalił deklarację ideowo-programową nowej organizacji, 10-punktowe Prawo ZMP, które w zwięzłych sformułowaniach streszczało podstawowe zadania członków organizacji, oraz przyjął statut ZMP składający się z sześciu rozdziałów.

W dniach 22 i 23 lipca odbył się we Wrocławiu Zlot Młodzieży Polski Ludowej. Wzięło w nim udział 50 tys. uczestników, w tym ponad 700 członków byłych organizacji młodzieżowych z powiatu cieszyńskiego. Uczestnicy zlotu zwiedzili Wrocław i Wystawę Ziem Odzyskanych oraz wzięli udział w manifestacji, podczas której prezydent Bolesław Bierut wręczył ZMP sztandar.

Kongres Jedności Młodzieży dokonał formalnego zjednoczenia organizacji. Bezpośrednio po Kongresie przystąpiono do łączenia kół byłych organizacji młodzieżowych.

Dokonano scalenia władz powiatowych. Na początku sierpnia 1948 r. zebrali się członkowie zarządów powiatowych byłych organizacji ZWM, OM TUR i ZMW „Wici”. Przewodniczącym Zarządu Powiatowego Związku Młodzieży Polskiej w Cieszynie został wybrany Wincenty Farana (ZWM).

Scalenie kół w powiecie przebiegało zgodnie z przyjętymi zasadami. Do listopada 1948 r. pracowały 62 koła, które liczyły ok. 5200 członków. Oznaczało to, że legitymacje ZMP-owskie nosiło blisko 64% młodzieży zorganizowanej w organizacjach młodzieżowych przed Kongresem Jedności Młodzieży.

W dalszych miesiącach nastąpił wzrost ilościowy członków. Na dzień 1 grudnia 1949 r. powiatowa organizacja ZMP w Cieszynie liczyła 6320 członków.

ZESTAWIENIE KÓŁ I CZŁONKÓW ZWM, OM TUR I ZMW „WICI”

Zestawienie kół i członków ZWM

Rok	październik 1945 r.	czerwiec 1946 r.	styczeń 1947 r.	marzec 1948 r.	lipiec 1948 r.
Ilość członków	1.200	848	1.007	1.292	1.490
Ilość kół	25	22	47	59	63

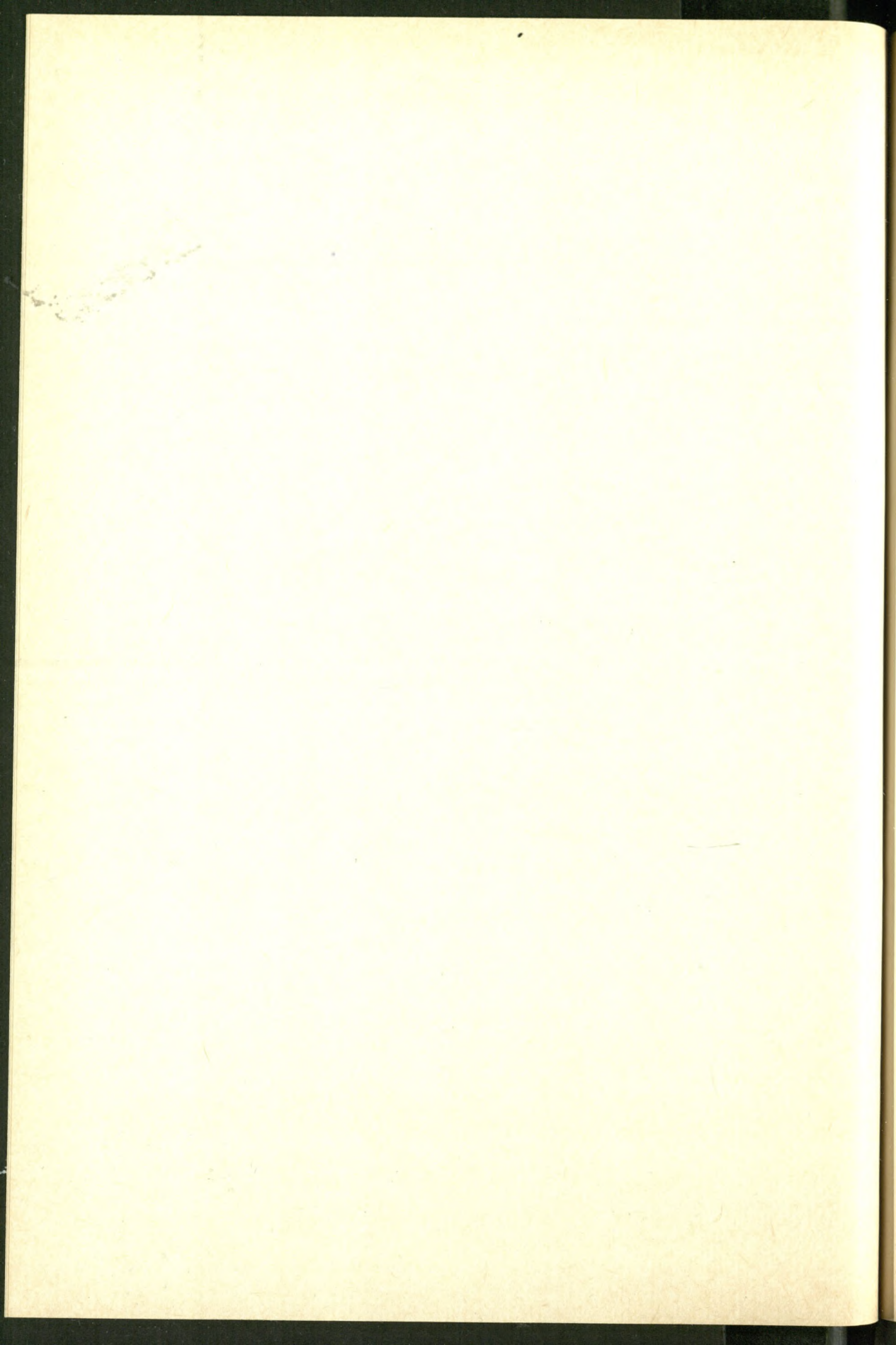
Zestawienie kół i członków OM TUR

Rok	maj 1945 r.	grudzień 1945 r.	listopad 1946 r.	wrzesień 1947 r.	lipiec 1948 r.
Ilość członków	163	1.006	2.486	3.272	3.400
Ilość kół	5	18	26	31	33

Zestawienie kół i członków ZMW RP „Wici”

Rok	październik 1945 r.	maj 1946 r.	marzec 1947 r.	styczeń 1948 r.	lipiec 1948 r.
Ilość członków	860	1.200	2.608	2.947	3.300
Ilość kół	24	30	38	41	45

WSPOMNIENIA DZIAŁACZY

Janina GULBICKA-MAGULEWSKA urodziła się 27 kwietnia 1924 r. w Dąbrowie Górniczej, w rodzinie robotniczej. Od kwietnia 1940 r. pracowała jako robotnica w Hucie Bankowej. W 1943 r. hitlerowcy stracili za działalność komunistyczną jej ojca — Jana Gulbickiego. Do zakończenia działań wojennych Janina była jedyną żywicielką chorej matki oraz dwóch młodszych sióstr.

W styczniu 1945 r. wstąpiła do Związku Walki Młodych, a później w szeregi Polskiej Partii Robotniczej. Po ukończeniu Centralnej Szkoły ZWM w Łodzi została skierowana do Zawiercia, a później do Zebrzydowic i Cieszyna. W latach 1945—1947 była przewodniczącą Zarządu Powiatowego ZWM w Cieszynie, zaś w latach 1947—1949 przewodniczącą Zarządu Miejskiego ZWM, a następnie ZMP w Olsztynie. Od 1950 do 1956 r. pracowała w Zarządzie Głównym ZMP.

W 1956 r. przeszła do pracy w Głównym Urzędzie Ceł w Warszawie, gdzie pracowała do lipca 1979 r., tj. do chwili przejścia na emeryturę. W latach 1971—1977 przebywała na placówce zagranicznej GUC w Berlinie.

Została odznaczona m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Srebrnym i Brązowym Krzyżem Zasługi, Medalem X-lecia PRL i Srebrnym Odznaczeniem im. Janka Krasickiego.

JANINA GULBICKA-MAGULEWSKA

PRZEBOJOWO I Z ROZMACHEM

Deklarację wstąpienia do Związku Walki Młodych podpisałam 27 stycznia 1945 r. Było to w Dąbrowie Górniczej, gdzie się urodziłam, wychowałam, przeżyłam okupację oraz śmierć ojca, który zginął z rąk hitlerowskich oprawców. W tym czasie wstąpiłam w szeregi Polskiej Partii Robotniczej.

Jako 21-letnia dziewczyna zostałam delegowana na pierwszy kurs do Centralnej Szkoły ZWM w Łodzi. Po jego ukończeniu, w czerwcu 1945 r. skierowano mnie do Pszczyzny, a w kilka tygodni później na ziemię cieszyńską, do Zebrzydowic. Wraz ze mną przyjechała do Zebrzydowic także Seweryna Labus. Zamieszkałyśmy w zniszczonej podczas działań wojennych rzeźniczej jatce. Tam odbywały się także pierwsze zebrania członków koła ZWM, które założyłyśmy wspólnie z Seweryną. Codziennie prowadziłyśmy z młodzieżą niezorganizowaną długie dyskusje o organizacji oraz o nowej, lepszej Polsce. Nasze argumenty najwidoczniej trafiały do młodzieży. Przykładem może być Hanka, nazwiska nie pamiętam, mieszkająca obok jatki, która mimo sprzeciwu rodziców wstąpiła do organizacji, przekonała również brata, a później została nawet przewodniczącą koła ZWM w Zebrzydowicach.

W sierpniu 1945 r., na polecenie Wojewódzkiego Zarządu ZWM w Katowicach i Komitetu Powiatowego PPR zostałam skierowana wspólnie z Labus do Cieszyna. Wybrano przewodniczącą Zarządu Powiatowego ZWM, a Labus objęła stanowisko kierownika organizacyjnego.

Był to najtrudniejszy okres mojej działalności w ruchu młodzieżowym. Powiatowa organizacja ZWM była jeszcze słaba i mało liczebna. Razem z Labus, zaopatrzone w deklaracje ideowo-programowe Związku, wyruszyliśmy w teren. Założyliśmy koła ZWM m. in. w Zamarskach, Cisownicy, Dziegielowie, Kończycach Małych, Nierodzimiu, w Kaczycach jak również w kilku zakładach i szkołach średnich oraz zawodowych. Lecz nie zawsze po 2—3 wizytach koła powstawały. Pamiętam, że do Dębowca, Markłowic Górnych, Pogwizdowa, Lipowca czy Kiczyc, zanim się tam koła zawiązały docierałyśmy wielokrotnie.

Wytyczne do pracy organizacyjnej otrzymywałam telefonicznie z Wojewódzkiego Zarządu ZWM w Katowicach. Pomocne okazały się w naszej pracy egzemplarze „Trybuny Robotniczej”, „Walki Młodych” i miesięcznika „Nasze Koło Pracuje”.

Brak było wówczas środków transportu. Aby dotrzeć do Górek Wielkich trzeba było stracić kilka godzin. Nie zawsze była to wyprawa bezpieczna, ze względu na grasujące w tych rejonach reakcyjne bandy.

Od samego początku ZWM-owcy włączyli się do pracy na rzecz odbudowy zniszczonego kraju. Nasi członkowie pracowali przy odbudowie dróg, mostów i zakładów pracy. Koła wiejskie propagowały samopomoc sąsiedzką, pomagały samotnym i starym w akcji żniwnej, sianokosach oraz w zbiorach ziemniaków i buraków. Młodzież z zakładów pracy przystąpiła do młodzieżowego „wyscigu pracy”, a ZWM-owcy ze szkół do współzawodnictwa w nauce. Pod koniec 1946 r. mieliśmy własnych bohaterów pracy, a w 1947 r. — także przodowników pracy.

Cała organizacja włączyła się do walki z analfabetyzmem, który stanowił smutną spuściznę z okresu międzywojennego i lat wojny. Ważną rolę odegrała młodzież posiadająca wykształcenie średnie oraz uczniowie szkół średnich.

Powstały przy naszych kołach biblioteki; ofiarodawcami książek była głównie młodzież. Największą poczytnością cieszyły się w tym okresie *Jak hartowała się stal* Ostrowskiego i *Zaorany ugór* Szolochowa.

Nasz patriotyzm i poparcie dla programu Polskiej Partii Robotniczej wyrażaliśmy nie tylko obowiązkowością, pracą czy walką. Stosowaliśmy też inne formy m. in. agitację i różnorodną propagandę wizualną, film, pieśń, wreszcie teatr. Wspólnie z Seweryną Labus opracowałyśmy i wystawiłyśmy 4-aktową sztukę *Młodzi walczą*.

W okresie poprzedzającym Powiatowy Zlot ZWM z 1946 r. aktyw wyszedł z inicjatywą założenia spółdzielni krawieckiej. Po maszyny do szycia pojechałam pociągiem towarowym wspólnie z jednym z aktywistów ze Skoczowa, którego nazwiska nie pamiętam, do Wałbrzycha. Przewodniczący Powiatowego Zarządu w Wałbrzychu Zdzisław Grudzień i Herbert Goldberg załatwili dla nas dwie poniemieckie maszyny do szycia. Z trudem dowieźliśmy je do Skoczowa. Tutaj, w prywatnym mieszkaniu Antoniego Rodaka, założyliśmy spółdzielnię krawiecką, która otrzymała imię Hanki Sawickiej.

Powiatową organizacją Związku Walki Młodych w Cieszynie kierowałam do lutego 1947 r., później wyjechałam do Olsztyna, gdzie zostałam przewodniczącą Miejskiego Zarządu ZWM, a następnie Zarządu Miejskiego Związku Młodzieży Polskiej.

Franciszek PRENGLER urodził się 24 grudnia 1922 r. w Zamarskach, w rodzinie robotniczej. W okresie okupacji przebywał na przymusowych robotach na terenie III Rzeszy.

W dniu 16 lipca 1945 r. wstąpił do Związku Walki Młodych, a później do Polskiej Partii Robotniczej. Od końca lipca 1945 r. do 14 lipca 1946 r. pełnił funkcję przewodniczącego koła ZWM w Cieszynie. Dnia 15 lipca 1946 r. wyjechał w grupie 306 zetwumowców na Ziemię Odzyskaną, do Złotego Stoku w pow. Żąbkowice Śląskie. Pracował w tamtejszym Państwowym Tartaku, a później w Dyrekcji Lasów Państwowych. W latach 1961—1975 był zatrudniony w Państwowym Ośrodku Maszynowym w Szprotawie. Od 9 grudnia 1975 r. jest kierownikiem mechanizacji w Spółdzielni Kółek Rolniczych w Goleszowie.

Został odznaczony m.in. Brązowym Krzyżem Zasługi oraz srebrną odznaką Związku Zawodowego Pracowników Leśnych i Przemysłu Drzewnego.

FRANCISZEK PRENGLER

UCZESTNICZYŁEM W UTRWALANIU WŁADZY LUDOWEJ

W dniu 15 lipca 1945 r. powróciłem do Cieszyna z głębi Niemiec, gdzie przebywałem na przymusowych robotach. Zgłosiłem się do Komitetu Powiatowego PPR. Pracownik Komitetu Powiatowego partii skierował mnie do Zarządu Powiatowego ZWM, gdzie zapoznano mnie z celami organizacji. Wypełniłem deklarację i otrzymałem legitymację członka Związku Walki Młodych. Pod koniec lipca 1945 r. zostałem przewodniczącym koła terenowego ZWM w Cieszynie. Moim zastępcą ds. organizacyjnych był Andrzej Legierski, obecnie pracownik Zarządu Głównego ZBOWiD w Warszawie.

Przystąpiliśmy do organizacji kół ZWM w zakładach pracy. W IV kwartale 1945 r. powstało koło w fabryce Rohn-Zieliński, a później w Fabryce Mebli, w fabryce „Bilowicki i Ska” oraz w zakładzie Kisling-Skrobanek. W 1945 r. nie udało nam się założyć koła ZWM w cieszyńskich szkołach średnich. Działały tam silne organizacje ZHP.

Pod koniec 1945 r. brałem udział w zakładaniu organizacji zetwumowskich w Zamarskach, Kaczcach i w Pastwiskach.

Brałem także aktywny udział w pracach Komisji Porozumiewawczej Organizacji Młodzieżowych, która rozpoczęła w Cieszynie działalność w sierpniu 1945 r. Pamiętam, że w jej skład wchodził z ramienia OM TUR Janina Littner i Teodor Guziur, a z ramienia ZHP Krystyna Janicka

i Jan Sikora. Ja reprezentowałem razem z Januszem Klimowieckim Zarząd Powiatowy ZWM.

Nasza działalność opierała się wyłącznie na funduszach własnych, które uzyskaliśmy z organizowanych imprez kulturalnych i sportowych oraz ze składek osób indywidualnych, szczególnie drobnych handlowców. Prowadziliśmy własną stołówkę, a później założyliśmy spółdzielnię krawiecką.

Aktywnie uczestniczyłem w działalności na rzecz referendum ludowego. Kolportowałem ulotki, malowałem hasła, uczestniczyłem w spotkaniach przedwyborczych, organizowanych przez koła ZWM w powiecie. W dniu referendum brałem udział w zabezpieczeniu lokalu wyborczego w Pruchnej.

Kołem terenowym ZWM w Cieszynie kierowałem do dnia 14 lipca 1946 r. W dzień później z grupą 306 zetwemowców z powiatu cieszyńskiego wyjechałem do Katowic. Tam zostałem skierowany do Złotego Stoku, w pow. Żąbkowice Śląskie. Rozpocząłem pracę w tamtejszym Państwowym Tartaku. Dalej pracowałem aktywnie w szeregach Związku Walki Młodych, a później w Związku Młodzieży Polskiej.

Bogdan HAJEK urodził się 12 sierpnia 1931 r. w Skoczowie, w rodzinie robotniczej. Po zakończeniu działań wojennych, w sierpniu 1945 r. wstąpił do ZHP, a w listopadzie do ZWM. Od maja 1946 r. jest członkiem ORMO.

BOGDAN HAJEK

BYŁEM WSPÓŁCZESTNIKIEM HISTORYCZNYCH WYDARZEŃ

W sierpniu 1945 r. złożyłem harcerskie ślubowanie i zostałem członkiem Związku Harcerstwa Polskiego. Pełniłem funkcję zastępowego. We wrześniu tego roku rozpocząłem naukę w Gimnazjum w Cieszynie. W miesiąc później zgłosiłem się do Zarządu Powiatowego ZWM. Od Janiny Gulbickiej otrzymałem do poczytania *Manifest Komunistyczny* oraz *Manifest PKWN*. W listopadzie zostałem członkiem Związku Walki Młodych. Jako najmłodszy w szeregach organizacji na ziemi cieszyńskiej otrzymałem na uroczystym spotkaniu białą koszulę, czerwony krawat oraz znaczek Związku. Byłem w tym czasie jedynym członkiem ZWM w Gimnazjum.

Z polecenia organizacji nadal działałem w ZHP. Namówiono mnie, abym zgłosił się na kurs drużynowych, który ukończyłem latem 1946 r.

W latach 1946—1947 był społecznym instruktorem polityczno-propagandowym w Zarządzie Powiatowym ZWM w Cieszynie, a następnie Przewodniczącym Zarządu Szkolnego ZWM Gimnazjum w Wiśle. W latach 1950—1951 pełnił funkcję kierownika działu propagandy i agitacji Zarządu Powiatowego ZMP w Cieszynie, a w latach 1951—1952 sprawował tę samą funkcję w Zarządzie Powiatowym ZMP w Katowicach. Następnie pracował jako przewodniczący Zarządu Powiatowego ZMP w Szopienicach.

Od 1955 r. pracuje w szkolnictwie. Obecnie jest wykładowcą Studium Wojskowego w Filii Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie. Pełni także funkcję przewodniczącego Rejonowej Komisji Historycznej ds. Byłych Działaczy Ruchu Młodzieżowego.

Jest członkiem partii. W latach 1961—1967 był I sekretarzem Komitetu Gminnego PZPR w Chybiu; obecnie jest pracownikiem Filii US i wykładowcą Wieczorowego Uniwersytetu Marksizmu-Leninizmu w Cieszynie.

Został wyróżniony m. in. Złotym Krzyżem Zasługi, Złotym Odznaczeniem im. Janka Krasickiego, Medalem XXX-lecia PRL, medalem „XXX lat w Służbie Narodu”, srebrnym i brązowym medalem „Za zasługi dla obronności kraju” oraz odznaką „Za zasługi dla woj. bielskiego”.

Przez rok prowadziłem drużynę zuchową w Szkole Podstawowej nr 1 w Skoczowie.

Z początkiem 1946 r. zostałem nieetatowym instruktorem polityczno-programowym w kole miejskim ZWM w Cieszynie, a później Zarządu Powiatowego. Latem tego roku ukończyłem także kurs dla propagandzistów, którego organizatorem był Wojewódzki Zarząd ZWM w ośrodku szkoleniowym w Wiśle. Wstąpiłem również do Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej.

Z początkiem 1946 r. byłem wspólnie z Januszem Wiarą założycielem szkolnego koła ZWM w Gimnazjum.

Każdy dzień był wypełniony nauką oraz pracą społeczną. Zostałem zatrudniony w spółdzielni krawieckiej im. Hanki Sawickiej, gdzie otrzymywałem wynagrodzenie w wys. 80 zł. Często jeździłem wygłaszać referaty do kół terenowych. Opiekowałem się kołami w Brennej, Górkach Wielkich, Skoczowie oraz w Goleszowie. Reprezentowałem cieszyńską organizację Związku podczas III Konferencji Wojewódzkiej ZWM w Katowicach, na Zlocie Młodzieży w Katowicach oraz, jako najmłodszy zetwemowiec Śląska, na I Krajowym Zjeździe ZWM w Warszawie, który odbył się w dniach 6—8 grudnia 1947 r. Ponadto uczestniczyłem w zlocie ZWM na górze św. Anny.

Latem 1948 r. otrzymałem skierowanie do drugiej Międzynarodowej Brygady Powszechnej Organizacji „Służba Polsce”. Pracowałem przy odbudowie stolicy. Tam zostałem wybrany delegatem na Kongres Jedności Młodzieży oraz na Zlot Młodzieży Polskiej we Wrocławiu.

Kongres obradował 20 lipca 1948 r. w sali kina „Śląsk”, przy ul. Świerczewskiego. Zapadła wówczas historyczna decyzja o powołaniu Związku Młodzieży Polskiej, uchwalono deklarację ideowo-programową i statut. Cieszę się, że mogłem współuczestniczyć w tych historycznych wydarzeniach.

W następnym dniu, 21 lipca, odbyła się wielka defilada młodzieży na Placu Grunwaldzkim. Było to wspaniałe widowisko. Główna trybuna dla przedstawicieli najwyższych władz państwowych i partyjnych zbudowana była u zbiegu ulicy Marii Curie-Skłodowskiej i placu Grunwaldzkiego.

Po zakończeniu defilady cała młodzież zebrała się po południu, by wziąć udział w manifestacji na Stadionie Olimpijskim.

Po kongresie zostałem oddelegowany jako tłumacz i opiekun grupy młodzieży czeskiej uczestniczącej w Międzynarodowej Konferencji Młodzieży Pracującej, która odbyła się w dniach 8—18 sierpnia 1948 r. w Warszawie.

Pod koniec sierpnia 1948 r. powróciłem do Cieszyna. Kontynuowałem naukę w Gimnazjum w Wiśle, gdzie w czerwcu 1949 r. otrzymałem tzw. małą maturę.

Eugeniusz MIENCIEL urodził się 22 stycznia 1927 r. w Hażlachu, w rodzinie robotniczej.

W r. 1945 wstąpił do Związku Młodzieży Wiejskiej RP „Wici”. Był członkiem Zarządu koła „Wici” w Gumnach. W rok później został członkiem Związku Walki Młodych. Pełnił m.in. funkcję przewodniczącego Zarządu Szkolnego ZWM w Gimnazjum Przemysłu Drzewnego w Cieszynie.

W latach 1949—1953 pracował w Zarządach Powiatowym i Miejskim Związku Młodzieży Polskiej w Cieszynie. Ukończył Międzywojewódzką Szkołę Partijną w Katowicach, a w latach 1954—1956 pracował jako instruktor w Komitecie Powiatowym PZPR w Cieszynie. Od maja 1981 r. jest I sekretarzem KZ PZPR w Zakładach Elektromaszynowych „CELMA” w Cieszynie.

Został odznaczony m.in. Złotym Krzyżem Zasługi, Złotym Odznaczeniem im. Janka Krasickiego, Medalem XXX-lecia PRL, brązowym medalem „Za zasługi dla obronności kraju”, medalem „X lat w Służbie Narodu”, złotą odznaką „Zasłużonemu w rozwoju województwa kato-

wickiego”, złotą odznaką „Za zasługi dla ZWM”, Odznaką Specjalną ORMO oraz odznaką „Zasłużonemu — ZEM CELMA”.

EUGENIUSZ MIENCIEL

DAŻYLIŚMY DO ZJEDNOCZENIA NASZEGO RUCHU

W czasie okupacji pracowałem jako parobek w gospodarstwach rolnych w Goleiszowie, Zamarskach i w Gumnach. Pod koniec wojny wywieziony zostałem na przymusowe roboty budowlane do Norwegii. Tam dotarła do mnie wiadomość o kapitulacji III Rzeszy. Później przebywałem w polskich obozach w Lyngdolu i w Krystiansundzie. W listopadzie 1945 r. powróciłem do kraju.

W dniu 1 grudnia 1945 r. wstąpiłem do Związku Młodzieży Wiejskiej RP „Wici”. Zostałem wybrany członkiem Zarządu koła w Gumnach, które zrzeszało także młodzież z Krasnej. Koło organizowało wiele imprez, szczególnie o charakterze kulturalnym i oświatowym. W zimie wyczyliśmy, a później przedstawiliśmy w Zamarskach, Hażlachu, Kostkowicach, Simoradzu, Ogrodzonej oraz w Gumnach dwie sztuki teatralne. W okresie letnim ćwiczyliśmy obrzędy dożynkowe.

W styczniu 1946 r. rozpocząłem naukę stolarki w prywatnym zakładzie Jana Faruzela przy ul. Bielskiej w Cieszynie. W tym mieście zapoznałem się po raz pierwszy z działalnością Związku Walki Młodych. Z chwilą powstania Gimnazjum Przemysłu Drzewnego przenieśliśmy się do tej szkoły. Pod koniec 1946 r. spotkał się z uczniami Gimnazjum przedstawiciel

Zarządu Powiatowego ZWM Wincenty Farana, który przedstawił cel organizacji, rozdał deklaracje. Należałem, wspólnie z Bronisławem Biernatem i Janem Dobrzyńskim, do pierwszych, którzy wstąpili do ZWM w szkole. Przewodniczącym zarządu koła został wybrany Jan Dobrzyński, a ja członkiem. Później powierzono mi funkcję przewodniczącego.

Nasze koło współpracowało bardzo ściśle z organizacją ZWM w Szkole Krawieckiej, której siedziba znajdowała się na Zamku. Wspólnie ćwiczyliśmy i przedstawiliśmy sztukę teatralną.

Podstawowa działalność polegała na prowadzeniu współzawodnictwa o miano najlepszego ucznia, organizowaniu kółek zainteresowań, których członkami była także młodzież niezorganizowana, urządzaniu akademii z okazji świąt państwowych i innych uroczystości. Dużą uwagę przywiązywaliśmy również do rozbudowy szeregów członkowskich Związku.

Jako członek „Wici” i ZWM zostałem skierowany na kurs, który był organizowany w Ustroniu-Polanie. Prowadził go wiceprezes Zarządu Powiatowego „Wici” w Cieszynie Władysław Witoszek; celem było przygotowanie aktywu do zjednoczenia ruchu młodzieżowego.

Pod koniec czerwca 1948 r. zostałem skierowany przez Zarząd Powiatowy ZWM na obóz do Otmuchowa. Pracowałem przy odgruzowywaniu miasta. Tam też przygotowywaliśmy się do Kongresu Jedności Młodzieży, w którym wziął udział cały obóz.

Po Kongresie, 22 lipca 1948 r., zostałem wybrany przewodniczącym Zarządu Szkolnego Związku Młodzieży Polskiej w Gimnazjum, którą to funkcję pełniłem do ukończenia szkoły, tj. do czerwca 1949 r.

Paweł PODŻORSKI urodził się 3 lutego 1919 r. w Nierodzimiu. W czasie okupacji pracował jako robotnik fizyczny w Ustroniu, Wiśle, Skoczowie i w Bielsku-Białej.

Do Związku Walki Młodych wstąpił w marcu 1946 r. Był przewodniczącym koła ZWM w Nierodzimiu. W latach 1947—1948 pełnił funkcję przewodniczącego Zarządu Powiatowego ZWM w Cieszynie. Od lutego 1948 r. pracował jako instruktor w Wojewódzkim Zarządzie ZWM w Katowicach.

W 1949 r. przeszedł do pracy w spółdzielczości rolniczej. Był m. in. prezesem Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” w Ustroniu, kierownikiem sekcji w PZGS „Samopomoc Chłopska” w Cieszynie, a w latach 1975—1977 pracował jako instruktor ochrony przeciwpożarowej w WZSR „Samopomoc Chłopska” w Bielsku-Białej. Od 1977 r. jest na emeryturze.

Został odznaczony m. in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Srebrnym Krzyżem Zasługi, Medalem XXX-lecia PRL, Honorową Odznaką XXX-lecia PPR, medalem „X lat w Służbie Narodu”, Złotym Odznaczeniem im.

Janka Krasickiego, brązowym medalem „Za zasługi dla obronności kraju”, Medalem X-lecia Polski Ludowej oraz Odznaką Specjalną ORMO.

PAWEŁ PODŻORSKI

WSZYSTKO ZAWDZIĘCZALIŚMY SOBIE

W marcu 1946 r. z inicjatywy przewodniczącej Zarządu Powiatowego ZWM w Cieszynie Janiny Gulbickiej założone zostało koło Związku Walki Młodych w Nierodzimiu. Liczyło ok. 20 dziewcząt i chłopców. Zostałem przewodniczącym koła i funkcję tę pełniłem, mimo późniejszej pracy w Zarządzie Powiatowym i Wojewódzkim ZWM, do zjednoczenia organizacji młodzieżowych.

Początkowo odbywaliśmy zebrania co tydzień, często z udziałem członków Zarządu Powiatowego ZWM. Nie posiadaliśmy własnej sali, zbieraliśmy się więc w mieszkaniach prywatnych. W późniejszym czasie wydzierżawiliśmy salę gospody „U Głogowskiego” (obecnie bar „Pod Lipkami” w Nierodzimiu). Po wyremontowaniu w czynnie społecznym lokalu prowadziliśmy tam działalność organizacyjną, oświatową, kulturalną oraz sportową.

Wiosną 1946 r. otrzymaliśmy parcelę nad Wisłą, na miejscu byłego zwirowiska. Zbudowaliśmy tam boisko do piłki nożnej oraz do siatkówki. Siatkę wykonałem własnoręcznie ja, a piłkę koledzy z koła. Później zakupiliśmy za wypracowane pieniądze piłki, rękawice bokserskie, stół do

pingponga, wykonaliśmy kulisy na scenę. Przystąpiliśmy również do szybia koszul i krawatów organizacyjnych oraz szturmówek.

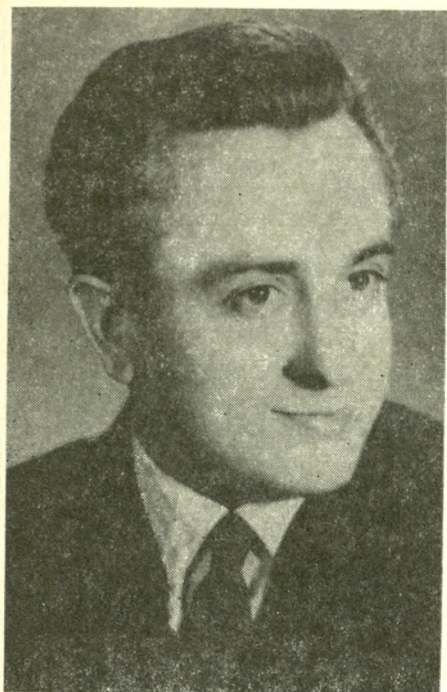
W czasie referendum ludowego, w uzgodnieniu z sekretarzem Komitetu Miejskiego PPR w Skoczowie Mentelem, ochranialiśmy lokal wyborczy w Nierodzimiu, który znajdował się w sali byłej gospody. W nocy zostaliśmy napadnięci przez nieznaną sprawców, którzy nadciągnęli od strony Bładnic. Po krótkiej wymianie strzałów banda wycofała się. Dzień referendum przebiegał już spokojnie. Wszyscy członkowie koła ZWM głosowali zbiorowo, w strojach organizacyjnych. Podobne zadanie wzięliśmy na siebie podczas wyborów do Sejmu Ustawodawczego.

Nasze koło zdobywało coraz większy prestiż wśród młodzieży wsi. W krótkim czasie podwoiło liczebność. Do aktywistów związku należeli: Rudolf Chraścina, Józef Pawłowski, Józef Cieślak i Helena Husar z Nierodzimia, Jan Bujok, Paweł Cieślak i Emilia Giel z Bładnic oraz Emil Nowak z Hermanic.

W 1946 r. zostałem członkiem poszerzonego Zarządu Powiatowego ZWM w Cieszynie. Często reprezentowałem Zarząd w naradach i w zebraniach kół w całym powiecie cieszyńskim. Wiele się nauczyłem od ówczesnej przewodniczącej ZP Janniny Gulbickiej, która posiadała duży autorytet wśród młodzieży ziemi cieszyńskiej.

W styczniu 1947 r. zostałem wybrany przewodniczącym Zarządu Powiatowego ZWM w Cieszynie. W tym czasie zostali przyjęci do pracy także Teofil Greń z Ustronia oraz Wincenty Farana z Cieszyna. Pracowaliśmy dziennie po 12—14 godzin. Obsługiwaliśmy zebrania w terenie, które z reguły odbywały się w godzinach wieczornych. Często nie było czasu na powrót do Cieszyna, trzeba więc było nocować poza domem. Za mojej kadencji zorganizowany został duży festyn w Nierodzimiu, który był połączony ze zlotem młodzieży całego powiatu. Uczestniczyło w nim blisko tysiąc członków ZWM oraz młodzieży „Wici” i OM TUR. Prowadzone były comiesięczne narady przewodniczących kół terenowych, zakładowych oraz szkolnych, zapoczątkowane już przez Gulbicką.

W styczniu 1948 r. zostałem skierowany na kurs organizacyjny do Sosnowca. Po jego ukończeniu rozpocząłem pracę jako instruktor w Wojewódzkim Zarządzie ZWM w Katowicach, gdzie pracowałem do zjednoczenia ruchu młodzieżowego. Przewodniczącym Zarządu Powiatowego ZWM w Cieszynie został wybrany Wincenty Farana.

WINCENTY FARANA

ODPOWIEDZIALNA PRACA W TERENIE

Po zakończeniu działań wojennych rozpocząłem pracę w majątku ziemskim w Kończycach Małych. W zamian za pracę otrzymywałem wyżywienie. Pewnego czerwcowego wieczoru 1945 r. do domu, gdzie mieszkalem, przysły dwie dziewczyny. Zaczęły wypytywać o sytuację młodzieży we wsi, której to młodzieży notabene było tam niewiele. Oświadczyły, że zostały wydelegowane przez Wojewódzki Zarząd ZWM w Katowicach celem utworzenia kół na ziemi cieszyńskiej. Przedstawiły mi program organizacji oraz namówiły do odwiedzenia ich w Cieszynie.

Nazajutrz udałem się rowerem pod wskazany adres. Lokal Powiatowego Zarządu (Rynek 7) znajdował się w opłakanym stanie. W biurze stało podniszczone biurko, uszkodzone szafy, sfatygowane krzesła i stoły. Janina Gulbicka i Seweryna Labus, bo tak się nazywały dziewczyny, które odwiedziły mnie w Kończycach, odbyły ze mną długą rozmowę. Chętnie odpowiadały na nurtujące mnie wątpliwości i pytania. W rezultacie podpisałem deklarację i zostałem członkiem Związku Walki Młodych. Zaraz też otrzymałem pierwsze zadanie organizacyjne — miałem przystąpić do założenia koła ZWM w rodzinnej wiosce.

Liczyło 11 członków, a mnie wybrano przewodniczącym. Organizacja, mimo że skromna liczebnie, należała do aktywnych. Odbudowaliśmy i zaadoptowaliśmy na świetlicę rudereę po gospodarstwie. Pracowaliśmy społecznie przy naprawie dróg i mostów oraz przy żniwach. W odremonto-

Wincenty FARANA urodził się 29 grudnia 1923 r. w Kończycach Małych w rodzinie robotniczej. Podczas okupacji pracował w Fabryce Młynków w Cieszynie oraz na kolei.

W 1945 r. został członkiem Związku Walki Młodych i Polskiej Partii Robotniczej. W rok później ukończył Centralną Szkołę ZWM w Zakopanem. W lutym 1948 r. został wybrany przewodniczącym Powiatowego Zarządu ZWM w Cieszynie, a w latach 1948—1951 pełnił funkcję przewodniczącego Zarządu Powiatowego Związku Młodzieży Polskiej.

W latach 1952—1973 pracował w przemyśle, m. in. w „Rogorapidzie”, „Polifarbie”, CELMIE oraz w Fabryce Automatyki Chłodniczej. W 1973 r. przeszedł na rentę inwalidzką. Od 1978 r. jest członkiem Rejonowej Komisji ds. Byłych Działaczy Ruchu Młodzieżowego w Cieszynie.

Został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Złotym Odznaczeniem im. Janka Krasickiego i odznaką „Za zasługi dla województwa bielskiego”.

wanej świetlicy rozpoczęliśmy działalność kulturalną, oświatową i sportową. Prowadziliśmy także pracę agitacyjną, w wyniku której nasze szeregi wkrótce się podwoiły.

Zostałem społecznym instruktorem Powiatowego Zarządu ZWM. Zlecono mi zadanie zakładania kół w terenie, często tam, gdzie istniały już koła „Wici”. „Wiciowcy”, którzy posiadali silne wpływy wśród młodzieży wiejskiej, spoglądali niechętnie na wzrost aktywności i utrudniali nam działalność agitacyjną. Tak było m. in. w Pruchnej, Iskrzycynie, Wilamowicach i w Puńcowie. Ale mogę z satysfakcją stwierdzić, że dzięki pomocy sekretarzy komórek PPR koła ZWM się w wymienionych miejscowościach zawiązały i rozpoczęły działalność.

W styczniu 1946 r. zostałem wysłany do Centralnej Szkoły ZWM w Zakopanem, którą ukończyłem w czerwcu tegoż roku. Zostałem ponownie instruktorem organizacyjnym Powiatowego Zarządu. W dalszym ciągu pracowałem bezpłatnie.

Brałem udział m. in. w działalności agitacyjnej przed referendum ludowym. Tłumaczyliśmy, a było nas w tym czasie blisko 850 członków, co znaczą trzy pytania referendum i co przyniesie zwycięstwo demokracji klasie robotniczo-chłopskiej i państwu. Wygłaszaliśmy referaty, kolportowaliśmy ulotki, rozklejaliśmy afisze oraz odezwy we wsiach powiatu. Praca była niebezpieczna. Niejednokrotnie byliśmy przepędzani i obrzucani kamieniami, nie mówiąc już o tym, że po wywieszanych plakatach i odezwach na drugi dzień nie było często śladu.

Referendum ludowe przyniosło zwycięstwo siłom ludowo-demokratycznym. Rozpoczęliśmy kolejną kampanię polityczną, tym razem związaną z wyborami do sejmu ustawodawczego. Z inicjatywy ZWM zostało zorganizowanych w powiecie 18 wieców i zebrań, w których wzięło udział ponad 6,5 tys. młodzieży. Ponadto wysłaliśmy na wieś 3 własne brygady agitacyjne, rozdaliśmy ponad 2,5 tys. egzemplarzy literatury przedwyborczej, rozlepiliśmy 480 haseł. Członkowie ZWM pracowali także w wyborczych komisjach obwodowych oraz jako łącznicy. W dniu wyborów, 19 stycznia 1947 r., wszyscy uprawnieni do głosowania członkowie ZWM głosowali jawnie na listę partii Bloku Stronnictw Demokratycznych.

Po wygranych wyborach do sejmu rozpoczęliśmy akcję na rzecz zjednoczenia ruchu młodzieżowego. W Cieszynie powstała Komisja Porozumiewawcza Organizacji Młodzieżowych. Stałem na jej czele jako przewodniczący Powiatowego Zarządu ZWM. W skład komisji weszli także działacze „Wici” oraz OM TUR.

Droga do zjednoczenia była trudna. Najlepiej układała się współpraca z „Wici”. Jej członkowie, przynajmniej na naszym terenie, doceniali znaczenie zjednoczenia i poparli jego ideę. Na początku 1948 r. za zjednoczeniem opowiedziała się także większa część członków OM TUR.

Po kongresie wrocławskim, który powołał do życia jednolitą organizację młodego pokolenia — Związek Młodzieży Polskiej, w Cieszynie powstał Zarząd Powiatowy ZMP. Zostałem wybrany jego pierwszym przewodniczącym.

Józef PILCH urodził się 2 marca 1913 r. w Goleszowie, w rodzinie robotniczej. Mając 17 lat, wstąpił do Robotniczego Towarzystwa Kulturalno-Oświatowego „Siła”, w którym pełnił m. in. funk-

cję sekretarza Zarządu Rejonowego. Był także członkiem Polskiej Partii Socjalistycznej. Do wybuchu wojny pracował w Stowarzyszeniu Spożywczym i Oszczędnościowym w Ustroniu.

W czasie okupacji został aresztowany i wywieziony na przymusowe roboty do Niemiec. W 1942 r. zbiegł. Do końca wojny ukrywał się i związany był z podziemnym ruchem oporu.

W lipcu 1945 r. wstąpił do Organizacji Młodzieżowej TUR. W kole OM TUR w Ustroniu-Gojach pełnił funkcję kierownika sekcji teatralnej, śpiewaczej i chóralnej. Był także bibliotekarzem. Po zjednoczeniu ruchu młodzieżowego, do 1949 r., należał do Związku Młodzieży Polskiej.

Pracował w Stowarzyszeniu Spożywczym i Oszczędnościowym, a później w Spółdzielni Spożyców „Konsum Robotniczy” w Ustroniu. Z chwilą przejścia w 1978 r. na emeryturę był głównym księgowym.

Jest autorem wielu publikacji dotyczących ruchu socjalistycznego, związkowego i spółdzielczego na Ziemi cieszyńskiej.

Został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, odznakami Zasłużony Działacz Kultury i Zasłużony Działacz Ruchu Spółdzielczego.

JÓZEF PILCH

DOŚWIADCZENIE I SATYSFAKCJA

W lipcu 1945 r. zostało zalegalizowane koło Organizacji Młodzieżowej Towarzystwa Uniwersytetów Robotniczych w Ustroniu-Gojach, w którym objąłem kierownictwo sekcji teatralnej, śpiewaczej, oświatowej oraz zająłem się organizacją biblioteki. Magnesem przyciągającym młodzież do zespołu była możliwość występowania na scenie.

Zespoły teatralne, recytatorskie czy śpiewacze zaspakajały ambicje młodych, a z drugiej strony zapewniały środki finansowe.

Mimo że wojna nadszarpnęła moje zdrowie, postanowiłem wyreżyserować sztukę. Trudno było odmówić prośbom, skoro nie stanowiło tajemnicy, że przed woją uczestniczyłem w kursie reżyserskim, występowałem wiele razy na scenie i reżyserowałem. Sam zresztą do tej pracy przez długich sześć lat okupacji tęskniłem.

Równocześnie rozpoczął działalność zespół śpiewaczy. Na chórmistrza uprosiliśmy Jerzego Herdę z Cisownicy, który prowadził przed wojną

chóry „Siły”, a po wyzwoleniu związał się z ZWM. Członkowie zespołu rekrutowali się spośród młodzieży robotniczej i wiejskiej, nie występującej nigdy — z wyjątkiem kilku starszych — w zespołach śpiewaczych i nie znających nut. Mimo to Herda dawał sobie znakomicie radę.

Spotykaliśmy się dwa lub trzy razy w tygodniu — raz na próbie sztuki, innym razem chóru. Poznałem nie tylko zdolności artystyczne amatorów, ale również ich charaktery, cechy osobowości, co miało dla kierownika zespołu istotne znaczenie. Mało ważne okazywały się różnice wieku; przychylną atmosferę dla naszej pracy mieliśmy w środowisku.

Równocześnie z reżyserowaniem sztuki *Nie mów hop, aż przeskoczysz*, ćwiczyłem deklamację wierszy Gałczyńskiego, Konopnickiej i Wojnarowskiej, monologi i inscenizacje. W ostatnim tygodniu przed publicznym występem próby odbywały się codziennie. Wreszcie nadeszła niedziela 28 października 1945 r., kiedy odbyła się pierwsza po wojnie impreza artystyczna w Ustroniu-Gojach. Godzina 18.00, sala wypełniona po brzegi. Przeważała młodzież, która nigdy w życiu nie widziała przedstawienia teatralnego.

Uroczystość rozpoczęła się przemówieniem, w którym scharakteryzowałem cele organizacji młodzieżowych w Polsce Ludowej, podkreśliłem rolę patriotyzmu. Potem z przerwami, które wypełniły występy orkiestry, odbywał się jeden punkt programu za drugim. Wszystkie występy wypadły na ogół dobrze. Po imprezie odbyła się, jak zwykle wówczas, zabawa taneczna.

Praca nad rozwojem kultury kontynuowana była w latach następnych. Stale coś się działo. Chociaż sala nie była ogrzewana, zbieraliśmy się w niej z reguły co drugi dzień na próby sztuki, śpiewu, pogadanki, odczyty, zebrania, czy po to, aby wymieniać książki. Przed samymi imprezami schodziliśmy się prawie codziennie. Młodzież była zafascynowana tą pracą; nie odstraszało jej zimno, ani dosyć liche wygląd pomieszczenia.

W r. 1948, przed połączeniem organizacji młodzieżowych, czyli po blisko 3-letniej pracy mieliśmy za sobą 10 wyćwiczonych sztuk, a mianowicie: *Nie mów hop, aż przeskoczysz*, *Wróżba Cyganki*, czyli *wesele Basi*, *Janek doktorem*, *Iste roki*, *Sobkowa zagroda*, *Kontroler wagonów sypialnych*, *Pani Wójtowa*, *Jacusz Nieroba i jego przyjaciele*, *Małżeństwo Loli i Świat bez mężczyzn*. Nasze zespoły — teatralny i śpiewaczy — występowały nie tylko w Ustroniu-Gojach, ale również w innych miejscowościach.

Reżyserując wszystkie przedstawienia oraz występując stale jako członek zespołu śpiewaczego, nabrałem sporo doświadczenia w pracy z młodzieżą. Działalność ta dała mi też sporo satysfakcji.

Władysław WITOSZEK urodził się 8 stycznia 1921 r. w Zamarskach. Przed wojną zdobył zawód stolarza. W kwietniu 1940 r. został aresztowany i wywie-

ziony na przymusowe roboty do Niemiec. Do kraju powrócił 25 listopada 1945 r.

Rozpoczął pracę społeczną w Związku Młodzieży Wiejskiej RP „Wici”. W Zamarskach pełnił funkcję prezesa koła „Wici”; od jesieni 1946 r. był także wiceprezesem Zarządu Powiatowego „Wici” w Cieszynie.

W maju 1949 r. rozpoczął pracę w Zarządzie Powiatowym ZMP w Cieszynie, a po ukończeniu Centralnej Szkoły Organizacyjnej ZMP objął stanowisko kierownika Wydziału Młodzieży Wiejskiej w Zarządzie Wojewódzkim w Katowicach. Od 1953 r. do 15 listopada 1954 r. był kierownikiem Szkoły Organizacyjnej ZMP w Bielsku-Białej. Później przeszedł do pracy w Zakładach Remontowo-Montażowych Przemysłu Lekkiego w Bielsku-Białej, gdzie pracuje do dzisiaj. Systemem wieczorowym ukończył technikum ekonomiczne.

Został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Srebrnym Krzyżem Zasługi oraz srebrną odznaką „Zasłużony dla przemysłu lekkiego”.

WŁADYSŁAW WITOSZEK

ZA NASZYM PRZYKŁADEM POSZLI INNI

Dnia 25 listopada 1945 r. powróciłem do Zamarsk z przymusowych robót w Niemczech. W tym czasie działało już koło Związku Młodzieży Wiejskiej Rzeczypospolitej „Wici”, które liczyło ok. 50 członków. Jego przewodniczącym był Ludwik Kret.

Jeszcze w listopadzie 1945 r. wstąpiłem do „Wici”. Na początku 1946 r. zostałem prezesem koła, a w październiku tego roku wybrano mnie wiceprezesem Zarządu Powiatowego. Obie te funkcje pełniłem do zjednoczenia ruchu młodzieżowego.

Zebrania koła „Wici” odbywały się prawie co tydzień, w godzinach popołudniowych, w sali przedwojennej gospody. Przychodziło ponad 50 osób, w tym także młodzież niezorganizowana.

Podczas zebrania zdobywaliśmy wiadomości społeczno polityczne, m. in. poprzez głośne czytanie prasy. Wygłaszane były również pogadanki. Uczyliśmy się także piosenek, głównie żołnierskich oraz radzieckich, tych ostatnich często w języku rosyjskim. Nauczycielem śpiewu był w naszym kole kierownik miejscowej szkoły Ludwik Kobiela. On także dyrigował chórem „Wici”.

Ważnym zadaniem było szerzenie oświaty rolniczej. Utworzyliśmy dwa zespoły przysposobienia rolniczego. Ich członkowie popularyzowali

chów kurcząt oraz uprawę buraka cukrowego. Każdy członek zespołu przysposobienia rolniczego miał wydzieloną dziesięcioarową działkę, którą uprawiał zgodnie ze zdobytą na kursie specjalistycznym wiedzą. W okresie dożynek w salach szkoły organizowane były co roku wystawy plonów. Młodzi rolnicy z Zamarsk brali również udział w wystawie zespołów przysposobienia rolniczego w Cieszynie, gdzie otrzymali wyróżnienie. Do aktywistów przysposobienia rolniczego należeli: Jan Majętny, Alojzy Pniok, Karol Kozieł i Hadyna.

W 1946 r. koło „Wici” było po raz pierwszy organizatorem święta plonów we wsi. Pochód dożynkowy przedstawiał trud rolnika, składano wieniec gospodarzom dożynek, śpiewano pieśni i recytowano okolicznościowe wiersze. Pochód zamykał umajony wóz ze zbożem. Uroczystościom towarzyszyła wystawa plonów.

Z inicjatywy młodzieży założona została w Zamarskach Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”. Nie było to łatwe zadanie. Musieliśmy do tej idei mieszkańców przekonać. Dzięki intensywnej działalności propagandowej pozyskaliśmy ok. 80 członków. Na pierwszym zebraniu wszystkie funkcje w Zarządzie GS powierzono wiciowcom. Prezesem został Andrzej Witoszek. Z powszechnym uznaniem mieszkańców spotkało się otwarcie sklepu z szerokim asortymentem towarów. Było to w czerwcu 1947 r. Później spółdzielnia objęła swoją działalnością także Hażlach i Pastwiska.

Byliśmy inicjatorami radiofonizowania wsi. Z pomocą przyszedł nam radiowęzeł w Cieszynie, skąd sami poprowadziliśmy przewody. Z własnych środków zakupiliśmy słupy i ustawiliśmy je na trasie ponad 4 km. Doprowadziliśmy też przewody do domów. Już w 1946 r. w 40 domach płynęła z głośników muzyka oraz audycje słowne. Stało się to prawdziwym wydarzeniem, jako że w tym czasie nie było w Zamarskach ani jednego aparatu radiowego.

Nasza społeczna działalność zjednała nam sympatię mieszkańców, zachęciła ich również do pracy społecznej. Za naszym przykładem większość rolników przystąpiła do elektryfikacji wsi oraz do budowy drogi, co pozwoliło na uruchomienie tak potrzebnej komunikacji autobusowej łączącej naszą wieś z Cieszynem.

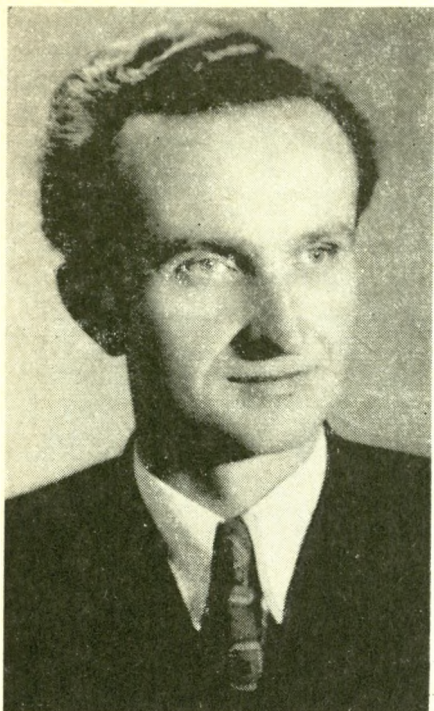
Do aktywistów „Wici” w Zamarskach należeli: Władysław Zawadzki, Andrzej Witoszek, Jan Majętny, Alojzy Pniok, Karol Kozieł oraz Oskar Kozieł. Wydatnej pomocy udzielał kierownik szkoły Ludwik Kobiela.

W październiku 1946 r. zostałem wybrany wiceprezesem Zarządu Powiatowego „Wici” w Cieszynie. Była to praca społeczna. Na etacie zatrudniona była tylko sekretarka.

Koła „Wici” działały prawie we wszystkich wsiach. Do najlepiej pracujących należały organizacje w Cisownicy, Ustroniu, Hażlachu, Pruchnej i w Zamarskach. Aktywną działalność rozwijało akademickie koło „Wici” w Wyższej szkole Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie.

W 1947 r. reprezentowałem powiatową organizację „Wici” na Konferencji Sprawozdawczo-Wyborczej w Katowicach. Tam zostałem wybrany delegatem na Krajowy Zjazd „Wici”, który odbył się w kwietniu 1947 r. Był to ważny zjazd, na którym zwyciężyły siły postępowe w Związku. Prezesem Zarządu Głównego został, reprezentujący lewicę „Wici” Stefan Ignar, popierany przez powstały w okresie przedwyborczym Komitet Demokratyzacji „Wici”.

Uczestniczyłem także w Kongresie Jedności Młodzieży we Wrocławiu.

Józef PRZYBYŁA urodził się 18 lutego 1923 r. w Międzywiciu, w rodzinie chłopskiej. Po wojnie wstąpił do Związku Młodzieży Wiejskiej RP „Wici”. W 1945 r. założył koło w Iskrzyczynie. W latach 1946—1947 był sekretarzem, a w latach 1947—1948 prezesem Zarządu Powiatowego „Wici” w Cieszynie. Pracował także aktywnie w Związku Młodzieży Polskiej i w Związku Młodzieży Wiejskiej. W tej ostatniej pełnił funkcję przewodniczącego Zarządu Powiatowego w Cieszynie. Od 1953 r. jest członkiem PZPR.

Od 30 lat pracuje w administracji państwowej. Obecnie jest kierownikiem Referatu Gospodarki Terenowej w Urzędzie Miasta i Gminy w Skoczowie.

Został odznaczony m. in. Złotym i Brązowym Krzyżem Zasługi, Złotym Odznaczeniem im. Janka Krasickiego, Medalami X- i XXX-lecia PRL, odznaką „Zasłużony pracownik rad narodowych” i odznaką „Zasłużony działacz kultury fizycznej”.

JÓZEF PRZYBYŁA

WICIOWSKIE TRADYCJE

Na początku czerwca 1945 r. wstąpiłem do Związku Młodzieży Wiejskiej RP „Wici”. Dnia 6 czerwca wspólnie z kilkoma młodymi mieszkańcami Iskrzyczyna zwołałem zebranie młodzieży wsi. Przybyło ponad 40 dziewcząt i chłopców. Omówiony został program organizacji, rozdane zostały deklaracje członkowskie, które wypełniły ponad 80 proc. obecnych. Odbyły się pierwsze wybory zarządu koła „Wici”, w wyniku których zostałem prezesem.

W restauracji „U Gawłowskiego” zorganizowaliśmy własną świetlicę, gdzie rozwijaliśmy działalność kulturalno-oświatową. Organizowane były odczyty, które prowadzili studenci Wyższej Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie, tzw. „szkubaczki”, konkursy czytelnicze i recytatorskie. Założyliśmy także sekcję teatralną. Zespół teatralny przygotował i wystawił komedię *Grube ryby* Michała Bałuckiego. Sztuka była wystawiana kilkakrotnie dla miejscowej ludności oraz w Dębowcu i Simoradzu.

Dnia 24 czerwca 1945 r. odbyła się w Cieszynie narada wiciowskiego aktywu, w której uczestniczył wiceprezes Zarządu Głównego ZWM „Wici” Władysław Jagosztyn. Powołano komitet, którego celem było przygotowanie zjazdu działaczy „Wici” z powiatu. Przewodniczącym Komitetu został Karol Krzywoń, prezes koła „Wici” w Gumnach, a mie wybrano w skład komitetu.

W lecie członkowie Komitetu przystąpili do tworzenia nowych kół. Uczestniczyłem w zakładaniu kół „Wici” m. in. w Kozakowicach i w Kostkowicach. W październiku działały już w powiecie 24 koła, które skupiały 860 członków.

Pierwszy powiatowy zjazd członków „Wici” odbył się pod koniec października 1945 r. Wszedłem do władz powiatowych. Prezesem Zarządu Powiatowego został Karol Krzywoń, a wiceprezesem Jerzy Brzoza.

Organizacja wiciowska z Iskrzyczyna była coraz bardziej aktywna. Członkowie uczestniczyli w obchodach Święta Ludowego, organizowali dożynki, uczestniczyliśmy w kampanii poprzedzającej referendum ludowe. Cała młodzież głosowała trzy razy tak.

W listopadzie 1946 r. odbył się kolejny powiatowy zjazd w którym uczestniczyłem jako jeden z 92 delegatów. Opowiedziano się za dalszą demokratyzacją organizacji, wybrano nowe władze. Prezesem został Józef Śliwka, a mnie powierzono funkcję sekretarza.

Prowadziliśmy działalność oświatową i kulturalną. W Nierodzimiu, z inicjatywy Józefa Kreta, powstał Uniwersytet Ludowy, który został przekształcony w Szkołę Pracy Społecznej. Organizowane były spotkania z działaczami kulturalnymi, w tym m. in. z Gustawem Morcinkiem, Jalu Kurkiem, Jerzym Drozdem, Alojzym Waszkiem, aktorami i dziennikarzami Polskiego Radia w Katowicach.

W kołach zakładaliśmy zespoły amatorskie. Największe osiągnięcia zanotowały amatorskie zespoły teatralne i chóralne w Dębowcu, Ustroniu, Iskrzyczynie, Puńcowie, Goleiszowie, Cisownicy i w Ogrodzonej. Prowadzone były również świetlice wiejskie w lokalach po byłych gospodarach.

Jesienią 1947 r. odbył się trzeci powiatowy zjazd „Wici”, podczas którego zostałem wybrany prezesem Zarządu Powiatowego. Kierowałem wiciowską organizacją powiatową do zjednoczenia ruchu młodzieżowego. Byłem również delegatem na Kongres Jedności Młodzieży.

W czasie obrad Kongresu panował entuzjazm. Pamiętam, że z chwilą ogłoszenia przez Zarzyckiego informacji o zjednoczeniu i powstaniu Związku Młodzieży Polskiej wszyscy delegaci byli już w strojach organizacyjnych ZMP. Kongres odbył się we Wrocławiu, w sali kina „Śląsk”.

Po kongresie odbyła się defilada, w której uczestniczyło także 40 wiciowców z powiatu cieszyńskiego.

BIBLIOGRAFIA

- Archiwum Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Katowicach.
Archiwum Rady Miejskiej Federacji SZMP w Cieszynie.
- Brenna, wieś partyzancka. Wydawnictwo okolicznościowe z okazji odświeżenia pomnika walki i zwycięstwa w Brennej ufundowanego przez społeczeństwo ziemi cieszyńskiej w 30-lecie powstania PPR i 27 rocznicę zwycięstwa nad hitlerowskim faszyzmem. Cieszyn 1972. s. 5.
- Chlebowczyk Józef: *Dwa wieki Kuźni „Ustroń”*. Katowice 1972, s. 222 i 237.
- Cieszyn, zarys rozwoju miasta i powiatu. Praca zbiorowa pod red. Józefa Chlebowczyka. Katowice 1973, s. 321—322.
- Cymorek Jan: *Działalność OMTUR w pow. cieszyńskim w latach 1945—1948*. Maszynopis w prywatnym zbiorze autora.
„Czyn Młodych”, 1945.
- Daniel Robert, Szmidt Bogusław, Żarski Bolesław: *Organizacja zakładowa ZSMP ZEM CELMA*. Wydawnictwo okolicznościowe z okazji otrzymania sztandaru. Cieszyn 1978.
„Dziennik Zachodni”, 1945—1948.
- Hajek Bogdan: *Z problemów działalności ZWM na ziemi cieszyńskiej. Referat wygłoszony podczas sympozjum nt. problemu socjalistycznego wychowania młodzieży zrzeszonej w ZSMP, SZSP i ZHP w dniu 12 stycznia 1980 r. w Filii Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie*.
- Halama Józef: *Młodzież w Służbie ziemi cieszyńskiej*. „Kalendarz Beskidzki” 1971, s. 89—92.
- Halama Józef: *W służbie Ludowej Ojczyzny*. „Głos Ziemi Cieszyńskiej” 1970, nr 27 i 31.
- Jarecka Stanisława: *O równy start*. Warszawa 1971, s. 106—123.
- Jarzębowska Agnieszka: *Młodzież szkolna i akademicka w powojennym ZWM*. „Pokolenie” 1972, nr 2, s. 137—138.
- Kantyka Jan: *ORMO w województwie katowickim*. Katowice 1971, s. 63, 76 i 77.
- Kantyka Jan: *ZWM w walce o Polskę Ludową*. Katowice 1967, s. 92—103.
- Konieczny Andrzej: *Z dziejów ruchu młodzieżowego w woj. katowickim 1945—1970*. Katowice 1971.
- Kozłowski Czesław: *Działalność ZWM na rzecz jedności młodzieży*. „Z Pola Walki” 1978, nr 2, s. 31—43.
- Kozłowski Czesław: *Umowa o jedności działania pomiędzy ZWM, OMTUR, ZMW RP „Wici” i ZMD w 1947 roku*. „Pokolenie” 1966, nr 2, s. 30.
- Król Jan: *Trzy razy tak*. „Głos Ziemi Cieszyńskiej” 1965, nr 18.
- Nasz rodowód*. Okolicznościowa publikacja wydana z okazji przekazania sztandaru Zarządowi Miejskiemu ZSMP w Cieszynie. Cieszyn 1978.
- Pilch Andrzej: *50 lat FME CELMA w Cieszynie*. Katowice 1970, s. 80 i 112.
- Pilch Józef: *Gdy umilkły strzały*. „Głos Ziemi Cieszyńskiej” 1970, nr 18.
- Pilch Józef: *Krzepiące wspomnienia*. „Poglądy” 1974, nr 2, s. 13—15.
- Plinta Rudolf: *Gromada pięciu wsi*. „Głos Ziemi Cieszyńskiej” 1970, nr 14.
- Raszka Kazimierz: *OMTUR na Śląsku Cieszyńskim w latach 1945—1948*. „Głos Ziemi Cieszyńskiej” 1974, nr 3.
- Raszka Kazimierz: *„Wici” na Śląsku Cieszyńskim w latach 1945—1948*. „Kalendarz Beskidzki” 1975, s. 176—180.
- Raszka Kazimierz: *Z dziejów ZWM na Śląsku Cieszyńskim*. „Głos Ziemi Cieszyńskiej” 1973, nr 17 i 18.
- Raszka Kazimierz: *ZKS „Olimpia” Golezów*. „Przegląd Sportowy” 1978, nr 251.
- Raszka Kazimierz: *Zrodził ich czyn*. „Nasza Trybuna” 1978, nr 3.
- Raszka Kazimierz: *ZWM na Śląsku Cieszyńskim*. „Kalendarz Bekidzki” 1974, s. 78—81.

Raszk a Kazimierz: *ZWM na Śląsku Cieszyńskim*. „Pokolenie” 1978, nr 3, s. 115—122.

Sikora Paweł: *Nowe życie pod Czantorią*. „Głos Ziemi Cieszyńskiej” 1970, nr 21. *Sprawozdania z działalności kół ZWM w Skoczowie, Goleszowie, Ustroni, Cieszyźnie, Dzięgielowie i w Cieszynie-Bobrku*. Maszynopisy w posiadaniu autora.

Trybuna Robotnicza”, 1945—1948.

Walek Władysław: *Na przedpolu piastowskiego Cieszyna*. „Głos Ziemi Cieszyńskiej” 1970, nr 26.

Wira Janusz: *Refleksje byłego aktywisty*. „Głos Ziemi Cieszyńskiej” 1968, nr 29.

Wspomnienia Jana Cymorka, Wincentego Farany, Janiny Gulbickiej, Bogdana Hajka, Stefana Maciejczyka, Mieczysława Orszulika, Władysława Pawlicy, Pawła Podzorskiego, Józefa Przybyły, Janusza Wiry i Władysława Witoszka. Maszynopisy w posiadaniu autora.

Zahradnik Franciszek: *Udział młodzieży w ruchu narodowym Śląska Cieszyńskiego*. „Głos Ziemi Cieszyńskiej” 1966, nr 17.

INDEKS NAZWISK

- Bałucki Michał 69
 Barcik Bronisław 23, 37
 Berek 32
 Berek Jan 27
 Berger Karol 41
 Biernat Bronisław 60
 Bierut Bolesław 49
 Błaszczyk Stanisław 27
 Broda 31, 32
 Broda Franciszek 32
 Broda Ludwik 32
 Brzeżek Jan 10
 Brzoza Jerzy 37, 70
 Bubik Erwin 30
 Bujok 18
 Bujok Jan 62
 Bulandra Leopold 21
 Bury Wiliam 27

 Chmiel Karol 8
 Chodura Jan 10, 21
 Chraścina Rudolf 62
 Chraścina Stanisław 62
 Chromik Franciszek 27
 Ciach Witold 7
 Cichy Stanisław 9
 Cieślar Alojzy 18
 Cieślar Józef 62
 Cieślar Paweł 62
 Cienciala Andrzej 3
 Cymorek Jan 27
 Czepczor 32
 Czudek 31, 32
 Czudkowa Maria 27

 Daruk 42
 Dobrzyński Jan 60
 Doryghi 32
 Drozd Jerzy 41, 70
 Duda Wiktor 10

 Farana Wincenty 9, 11, 48, 49, 60, 62, 63
 Farnik 41
 Faruzel Jan 59
 Ferfecka Franciszka 7
 Fielek Władysław 38
 Figna Franciszek 27
 Folwarczny Józef 15
 Fredro 41

 Gałczyński 66
 Gałuszka Gustaw 8
 Gałuszka Tadeusz 9
 Gibiec Jan 27
 Giel Emilia 62
 Głodek 7
 Gogółka Zuzanna 27
 Goldberg Herbert 54
 Golik Franciszek 8
 Golik Leopold 8
 Górniok Jan 27
 Greń Teofil 8, 11, 62
 Grudzień Zdzisław 54

 Gulbicki Jan 53
 Gulbicka Janina (Magulewska) 8, 9, 10,
 13, 53, 57, 61, 62, 63
 Guziur Teodor 27, 55

 Hadyna 68
 Hajek Bogdan 10, 11, 48, 57
 Handzel 7
 Herda Jerzy 65, 66
 Herman Władysław 8, 11
 Hojdysz Edward 27
 Husar Helena 62

 Ignar Stefan 35, 49

 Jagusztyn Władysław 37, 69
 Janicka Krystyna 55
 Jurczek Krystyna 38

 Kaleta Alojzy 8, 15
 Kantor Adolf-Bolko 18, 27, 32
 Kiszka Stanisław 32
 Klimowiecki Janusz ps. „Tatar” 7, 56
 Klocek Józef 22
 Kluz Emil 9
 Klaput Władysław 7
 Kłoda Jerzy 10
 Kłóska Ludwik 7
 Kobiela Ludwik 41, 67
 Kolder Zbigniew 10
 Kołodziej 41
 Konieczny Józef 7
 Konopnicka M. 41, 66
 Kozieł Karol 68
 Kozieł Oskar 68
 Kozusznik Władysław 10, 21
 Kret Józef 42, 70
 Kret Ludwik 67
 Krysta 18
 Krysta Stanisław 8, 11
 Krzok Jan 15
 Krzywoń Karol 37, 69, 70
 Kubok Jan 27
 Kucharczyk Edward 10
 Kuczera Edward 7
 Kunc Józef 27
 Kurek Jalu 41, 70
 Kuska Władysław 8

 Labus Seweryna (Czarny) 8, 9, 53, 54, 63
 Lada 8
 Lanc Jan 8
 Legierski 32
 Legierski Andrzej 8, 55
 Lipowczan Adolf 37, 41
 Lipowczan Jan 27
 Lupinek 8, 11
 Littner Janina 55

 Łabudek Józef 8
 Łabudek Józef ps. „Łukasz” 8

 Maciejczyk Stefan 7, 12

Maciejczek Paweł 38
Majętny Jan 68
Małyśz 31
Markuzel Emil 27, 30
Matuszek Alojzy 30
Mentel 62
Michalik Stefan 21, 22, 23
Miczek Alojzy 10
Mienciel Eugeniusz 59
Mojeścik Jan 7
Morcinek Gustaw 16, 41, 70
Motyka Lucjan 48

Nabrdalik Józef 10, 21
Namyślak Wacław 22
Niemiec Emil 15
Niemiec Franciszek 15
Nowak Emil 62
Nowak Jan 15
Nowak Jan 27

Orawski 32
Orkan W. 41
Orsulik Mieczysław 10
Ostachowski Wojciech 38
Ostrowski 54

Paszczka 34
Paterowa Zofia 21
Pawlica Władysław 10, 21, 22, 23
Pawłowski Józef 62
Piekar Józef 38
Pierchała 11
Pierchała Helena (Stefka) 8, 16
Pilch Jan 27, 47, 48, 49
Pilch Józef 27, 30, 65
Podzorski 18
Podzorski Paweł 11, 13, 17, 47, 61
Pniok Alojzy 68
Pregler Franciszek 8, 55
Prus B. 41
Przybyła Józef 37, 38, 47, 48, 49, 68, 69

Raszka Kazimierz 4
Rodak Antoni 16, 54
Rucki Jan 21
Rygiel Emilia (Kisza) 8
Ryś Jan 18, 31

Sawicki Andrzej 7
Sidzina Józef 14
Sikora Jan 32
Sikora Jan 56
Sikora Jerzy 32

Smelik Karol 9
Stalmach Paweł 3
Stankiewicz Stanisław 7
Staszko Stanisław 27
Stec Tadeusz 8, 11
Stefka Paweł 16
Stoszek Wilhelm 9
Suchanek 32
Sulek Wanda 8
Szałwiński Feliks 23
Szarzec Józef 15
Szczepański 32
Szewczyk Józef 7
Szindler Tadeusz 7
Szołochow 54
Sztwiertnia Gabriel 22
Szydłak Jan 7

Ślebioda 8
Śliwka Józef 37, 38

Tajner Alojzy 32
Tajner Jan 32
Tajner Leopold 31, 32

Wantuła Wiktor 27
Wantulok 31
Waszek Alojzy 41, 70
Wawrzyczek Alojzy 38
Wawrzyczek Leon 27
Wigezzi Alojzy 7
Wigezzi Jan 7
Wiktor J. 41
Wira Janusz 10, 58
Witoszek Andrzej 68
Witoszek Helena 40
Witoszek Władysław 37, 38, 49, 60, 67
Wojnar 32
Wojnar Jan 37, 38
Wojnarowska 66
Wolny 32

Zabystrzan Marta 38, 42
Zachraj Leon 30
Zaleski Henryk 8, 11
Zarzycki Janusz 49, 70
Zawada Franciszek 8, 11
Zawada Jan 8, 11, 15
Zawadzki Aleksander 14
Zawadzki Czesław 14
Zawadzki Władysław 42, 68

Żertka Albin 8
Żyła Erwin 15

INDEKS NAZW MIEJSCOWYCH

- Barania Góra 33
 Bażanowice 8, 14, 15, 16, 17, 47
 Bładnice 9, 13, 17, 62
 Brenna 7, 10, 11, 16, 58

 Chybie 9, 15, 17, 37
 Cieszyn 4, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16,
 17, 18, 21, 23, 27, 30, 32, 33, 37, 38,
 39, 42, 47, 48, 49, 53, 54, 55, 56, 57,
 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64
 Cieszyn-Bobrek 8, 14, 18
 Cisownica 8, 14, 15, 16, 17, 18, 30, 33, 37,
 41, 47, 54, 65, 68, 70
 Czantoria 18, 33

 Dębowiec 11, 15, 17, 27, 37, 38, 41, 42,
 43, 54, 69, 70
 Drogomyśl 15
 Dzięgielów 9, 14, 15, 27, 54

 Godziszów 27, 32, 37
 Goleiszów 8, 10, 14, 15, 18, 27, 29, 30, 31,
 32, 33, 37, 38, 41, 42, 43, 47, 55, 58,
 59, 65, 70
 Goleiszów-Równia 18, 27, 30
 Górki Wielkie 7, 10, 12, 14, 16, 37, 42, 54,
 58
 Gumna 37, 41, 43, 59, 69

 Harbutowice 9
 Hażlach 11, 39, 42, 59, 68
 Hermanice 17, 62

 Iskrzyczyn 37, 38, 41, 64, 69, 70
 Istebna 37, 38, 41, 42, 43

 Jaworzynka 11, 27, 38, 41

 Kaczyce 27, 30, 32, 54, 55
 Kiczycze 11, 37, 41, 54
 Kisielów 11, 37, 41
 Koniaków 11, 37, 38, 41, 42
 Kończyce Małe 9, 14, 15, 49, 54, 63
 Kończyce Wielkie 9, 10, 15, 16, 37
 Kostkowice 59, 70
 Kowale 11
 Kozakowice 37, 41, 70

 Krasna 27, 59

 Leszna Górna 8, 10, 16, 37, 41
 Lipowiec 12, 27, 37, 41, 54

 Markłowice Górne 54
 Międzywiecie 11, 69
 Mnisztwo 41

 Nierodzim 8, 9, 11, 13, 16, 17, 18, 37, 42,
 54, 61, 62, 70

 Ochaby 9, 37, 38, 41
 Ogrodzona 37, 41, 42, 59, 70

 Pastwiska 11, 27, 30, 32, 37, 41, 42, 55
 Pierściec 9, 17, 27, 38, 42
 Pogórze 37
 Pogwizdów 27, 30, 32, 37, 41, 54
 Pruchna 37, 41, 42, 56, 64, 68
 Puńców 9, 10, 11, 15, 16, 37, 41, 64, 70

 Równica 33

 Simoradz 11, 37, 41, 59, 69
 Skoczów 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 27,
 30, 32, 39, 43, 47, 54, 57, 58, 61, 62, 69
 Soszów 18, 33
 Strumień 9, 17, 27, 30
 Stożek 18, 33

 Tuł 18, 33

 Ustroń 8, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 27,
 30, 31, 32, 33, 39, 41, 43, 47, 61, 62, 65,
 68, 70
 Ustroń — Goje 27, 30, 31, 32, 33, 65, 66
 Ustroń-Polana 18, 60

 Wilamowice 37, 64
 Wisła 9, 15, 17, 27, 37, 38, 41, 43, 57, 58,
 61
 Wiślica 37

 Zamarski 15, 27, 32, 37, 38, 39, 41, 49, 54,
 55, 59, 67, 68
 Zebrzydowice 9, 11, 14, 15, 27, 38, 42, 53

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
Związek Walki Młodych	5
Akademicki Związek Walki Młodych „Życie”	19
Organizacja Młodzieży Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego	25
Związek Młodzieży Wiejskiej RP „Wici”	35
Powstanie Związku Młodzieży Polskiej	45
Zestawienie kół i członków ZWM, OM TUR i ZMW RP „Wici”	50

WSPOMNIENIA DZIAŁACZY

Janina Gulbicka-Magulewska	53
Franciszek Prengler	55
Bogdan Hajek	57
Eugeniusz Mienciel	59
Paweł Podzorski	61
Wincenty Farana	63
Józef Pilch	65
Władysław Witoszek	67
Józef Przybyła	69
Bibliografia	71
Indeks nazwisk	73
Indeks nazw miejscowych	75

REJONOWY UNIWERSYTET ROBOTNICZY ZSMP
W CIESZYNIE

przyjmuje zapisy na:

- 2-letnie kursy przygotowawcze do egzaminów eksternistycznych z zakresu liceum ogólnokształcącego,
- 3-letnie kursy przygotowawcze do egzaminu eksternistycznego z zakresu liceum ekonomicznego,
- 1-roczone kursy przygotowawcze do egzaminu eksternistycznego z zakresu liceum ekonomicznego dla absolwentów liceum ogólnokształcącego,
- kursy z zakresu bhp I, II i III stopnia dla pracowników resortu rolnictwa,
- kursy języków obcych.

Blizszych informacji udziela dyrekcja Rejonowego Uniwersytetu Robotniczego ZSMP w Cieszynie, Plac Wolności 6, tel. 20-296, od godz. 8.00 do 16.00.